

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

**POROVNÁNÍ HERNÍHO VÝKONU HRÁČŮ U13 BĚHEM UTKÁNÍ
MINIBASKETBALU TŘÍ PROTI TŘEM A PĚT PROTI PĚTI**

Bakalářská práce

Autor: Michaela Čapková, Tělesná výchova - zeměpis

Vedoucí práce: Mgr. Karel Hůlka, Ph.D.

Olomouc 2014

Jméno a příjmení autora: Michaela Čapková

Název bakalářské práce: Porovnání herního výkonu hráčů U 13 během utkání minibasketbalu tři proti třem a pět proti pěti

Pracoviště: Katedra sportu

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Karel Hůlka, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2015

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je analýza individuálního herního výkonu hráčů v utkání minibasketbalu 3 proti 3 a 5 proti 5 věkové kategorie U13. Výsledný výzkumný soubor tvořilo 10 probandů ve věku dvanácti let, kteří měli za sebou dva roky aktivní basketbalové přípravy. Pro sběr dat bylo použito zprostředkovaného pozorování a měření bylo prováděno ve dvou tréninkových jednotkách. Na základě změřených údajů, jsme zjistili, že hráči v utkání 3 na 3 byli aktivnější, měli větší možnost kontaktu s míčem a více se participovat na týmovém výkonu. Uvedené výsledky potvrzují tendence k modifikaci pravidel u dětí v jiných sportovních hrách u nás a v basketbale v evropských zemích.

Klíčová slova: streetball, minibasketbal, modifikace hry, pravidla

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Michaela Čapková

Title of the thesis: The comparison of the players ' efforts (U13) during the three-on-three and five-on-five minibasketball game

Department: Department of Sport

Supervisor: Mgr. Karel Hůlka, Ph.D.

The year of presentation: 2015

Abstract: The aim of the bachelor thesis is to analyze the individual game efforts of the players in the matches of minibasketball, three-on-three and five-on-five in the age category U13. The eventual research group consisted of ten children aged 12 years, which undertook two years of active basketball preparations. To collect the data, the observation and surveying were used, in the interval of two training units. Based on the acquired data, we established that the players in the three-on-three games were more active, the contacts with a ball were more frequent and the players participated better in the team effort. The presented findings confirm the tendency towards the modification of regulations of other children sport games in our country as well as other european countries.

Keywords: streetball, minibasketball, modification of game, rules

I agree with the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracovala samostatně s odbornou pomocí Mgr. Karlu Hůlkovi, Ph.D, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a řídila se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 28. 11. 2014

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Karlu Hůlkovi, Ph.D. za jeho ochotu, vstřícnost a pohotovost v průběhu vedení bakalářské práce. Nadále chci poděkovat za pomoc a cenné rady, které mně poskytoval při zpracování.

V Olomouci 28. 11. 2014

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	9
2.1 Basketbal.....	9
2.2 Herní výkon ve sportovních hrách.....	10
2.2.1 Charakteristika herního výkonu.....	10
2.2.2 Herní výkon v basketbale.....	11
2.3 Periodizace sportovní přípravy.....	12
2.3.1 Starší školní věk.....	13
2.4 Soutěžní formy basketbalu.....	16
2.4.1 Streetball.....	16
2.4.1.1 Historie.....	16
2.4.1.2 Náměty ze zahraničí.....	17
2.4.1.3 Street-basketball a jeho význam.....	18
2.4.1.4 Streetball v Evropě.....	19
2.4.1.5 Streetball v ČR.....	20
2.4.1.6 Základní charakteristika.....	20
2.4.1.7 Benefity streetbalu.....	20
2.4.1.8 Streetball jako průpravná hra.....	23
2.4.1.9 Pravidla a modifikace.....	23

2.4.1.10 Didaktické rady	25
2.4.2 Minibasketbal 5 x 5.....	26
2.4.2.1 Charakteristika	26
2.4.2.2 Minibasketbalové desatero.....	28
2.4.2.3 Pravidla a modifikace.....	28
3 CÍL PRÁCE.....	29
3.1 Hlavní cíl.....	29
3.2 Dílčí cíle.....	29
4 METODIKA	30
4.1 Výzkumný soubor	30
4.2 Výzkumné metody	30
4.2.1 Metoda pozorování	30
4.2.2 Metoda přímého rozhovoru.....	31
4.2.3 Postup při získávání dat	31
4.3 Statistické zpracování dat.....	32
5 VÝSLEDKY A DISKUZE	33
5.1 Modifikovaná pravidla sportovních her pro děti do 13 let	33
5.2 Odlišnosti pravidel minibasketbalu 5 na 5, 3 na 3	34
5.3 Analýza odlišností pravidel minibasketbalu 5 na 5 v zahraničí s ČR.....	35
5.3.1 Analýza herního výkonu	42
6 ZÁVĚRY.....	47

7 SOUHRN	49
8 SUMMARY	51
9 REFERENČNÍ SEZNAM.....	53
10 SEZNAM PŘÍLOH.....	57

1 ÚVOD

Hlavní myšlenkou této práce je zjistit a srovnat individuální herní výkon a míru uplatnění jednotlivých hráčů v utkání minibasketbalu s rozdílným počtem hráčů. V mém šetření se stal basketbalový klub BCM Olomouc dětí kategorie U13.

Minibasketbalem rozumíme uzpůsobenou sportovní hru pro děti, která svým charakterem nachází podobnost v basketbalu dospělých. V české republice se hraje na oficiální a celostátní úrovni minibasketbal 5 na 5, zatímco s počtem hráčů 3 na 3 nikoliv. V práci jsem zpracovala vymezení základních rozdílů mezi těmito dvěma modifikacemi. Původ této změny s nižším počtem hráčů na polovinu hrací plochy nalezneme již na počátku 20. století v USA, kde vznikla pouliční hra nazývaná streetball. Název streetball se skládá ze dvou anglických slov: street (= ulice) a ball (= míč) a vznikl na principech basketbalu.

Vymezení pravidel basketbalu jsou pod kontrolou mezinárodní basketbalové federace FIBA (z angličtiny International basketbal federation), a téměř každá basketbalová země, zahrnuje své specifické odlišnosti.

Dalším cílem bakalářské práce bylo podat stručný nástin modifikace her i v jiných sportovních odvětvích. Společně s nimi vysvětlují hlavní podstatu a důležitost úpravy sportovních her pro ve změněných a jednodušších podmínkách přizpůsobené potřebám dětí.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 BASKETBAL

Basketbal patří jedním z nejpobulárnějších a prakticky nejsledovanějších sportů ve světě (Velenský, 1998). Jedná se o kolektivní sportovní hru brankového typu, která vznikla v roce 1891 na YMCA International Training school ve Springfieldu. Autorem je kanadský vysokoškolský pedagog Dr. James Naismith (Hůlka & Válek 2013). Hlavním cílem hry je, aby 5členné družstvo dosáhlo vyššího počtu bodů než tým soupeře, pomocí vhození míče do obruče basketbalového koše. Veškerá činnost respektive průběh hry je řízen pravidly, na jejichž dodržování dohlíží basketbaloví rozhodčí (Velenský, 1998).

Od svého zrodu prodělal basketbal různé změny a úpravy, hra se tak stávala dynamičtější a techničtější, jenž mu dává dnešní moderní podobu jako takovou. Vyžaduje vysoké požadavky po stránce kondiční, technické a taktické, které se realizují ve velmi krátkých časových intervalech. Charakteristická je vysoká a rychlá proměnlivost herního děje ale také kondiční nasazení hráčů. Díky pravidlům hry, můžeme vidět v hracím poli individuální i skupinové akce, založené zejména na herní inteligenci, odvaze, hráčském umění jednotlivců a herních kombinacích či systémech družstva, vznikajících na základě kooperace a sehranosti hráčů (Hůlka & Válek 2013).

Basketbal je nejrozšířenějším sportem světa díky počtu registrovaných sportovců. Nejvyšším institučním orgánem je FIBA - Mezinárodní amatérská basketbalová federace (Fédération Internationale de Basketball Amateur). Byla založena v roce 1932 v Ženevě. Na ustanovení se spolupodílelo i tehdejší Československo a nyní je rozšířena do všech světadílů. Hlavním úkolem evropské FIBA je podporovat basketbal v evropských státech. Konkrétně pak zajišťuje organizaci a řízení soutěží nadnárodního charakteru, a sice od mistrovství světa mužů a žen až po basketbal nejmenších – minibasketbal (Dobry & Velenský, 1980).

Velenský & Kaprálek (2012), v celkovém pojetí pravidel FIBA mohou konstatovat, že ovlivňují v globálním měřítku organizaci utkání či soutěží v rámci tzv. institucionální praxe. V horizontu posledních dvaceti let byl vývoj pravidel ovlivněn komercí a marketingem, které mají zajistit větší atraktivitu a masmediální přitažlivost. Ve své publikaci také nastínili, že podstata této sportovní hry se utváří jen některými pravidly, představující význam rovnosti a objektivitu soupeření. Existence oficiálně uznávaných pravidel se proto nestávají dogmatem. Naskytá se tedy potřeba aktualizace úprav a modifikací, týkajících se především basketbalu dětí a to v rámci školní tělesné výchovy, institucionálně vedenou soutěží nebo například basketbalového turnaje na letním táboře dětí a mládeže.

2.2 HERNÍ VÝKON VE SPORTOVNÍCH HRÁCH

2.2.1 Charakteristika herního výkonu

Herní výkon představuje sumu herních dovedností realizovaných hráčem v utkání. Daný termín můžeme ve sportovních hrách definovat jako individuální nebo skupinovou činnost hráčů v herním dění, pro niž je typická míra splnění herních úkolů s určitým výsledkem (Nykodým, 2006). Za další tento pojem můžeme chápat jako stupeň způsobilosti, kdy je dosaženo ideálního výkonu ve sportovním odvětví (Dobry & Semiginovský, 1988).

Herní výkon dělíme na dvě složky – individuální a skupinová. Individuální herní výkon představuje největší složku, kterou můžeme pozorovat, analyzovat a hodnotit u jednotlivých hráčů.

Další složkou je skupinový herní výkon, který zahrnuje každý individuální herní výkon jednotlivců, není však pouze jeho sumou. (Dobry & Semiginovský, 1988).

Důležitým rysem pro nejvyšší stupeň herního výkonu je herní dokonalost. Herní dokonalost chápeme jako ideální stav s nejvyšší úrovní individuálního a týmového projevu v utkání. V praxi poté hovoříme o jakési herní způsobilosti či umění hrát a podávat výkon (Bukač & Dovalil, 1990).

Nyní rozvedu faktory, které se podílejí na průběhu herní činnosti:

- první z činitelů jsou herní dovednosti a znalosti o hře, projevující se jako základní prvky herního jednání. V praxi jej hráč využívá k řešení, které fixuje v důsledku vědomostí dané hry za pomoci motoriky a osvojených dovedností,
- k dalším faktorům ovlivňující herní výkon patří herní intelekt a psychické schopnosti, projevující se nejvíce v oblasti senzomotorické, perceptivní, intelektuální,
- mezi poslední činitele řadíme biomotorické determinanty, představující energetické krytí nároků pohybové schopnosti, které tvoří motorický a kondiční základ pro hru (Bukač & Dovalil, 1990).

Veškeré biomotorické, herně intelektuální a psychické pochody, podléhají řízení centrální nervové soustavy (CNS). Potřebná úroveň vedení vyžaduje optimální podmínky. Tyto předpoklady vytváří také adaptaci organismu na zátěž. Reakce organismu na zátěž je dána vnitřním prostředím. Fyzickou zátěží je proto nutno produkovat v organismu a v CNS takové vnitřní prostředí, které optimalizuje řízení herní motoriky a psychiky (Bukač & Dovalil, 1990).

V celkovém pojetí by měl být výkon hráče chápán jako celek bio a psychomotorických složek.

2.2.2 Herní výkon v basketbale

Představuje individuální nebo týmové jednání hráčů v utkání, které je charakterizováno mírou splnění herních úkonů. Herní výkon je typický svými zvláštnostmi ve srovnání s individuálními sporty. Tyto zvláštnosti jsou dány především nestandardností jeho podmínek, tedy značnou rozmanitostí herních situací a potřebou stále překonávat soupeřův odpor (Velenský, 1987).

Herní výkon v té nejjednodušší formě chápeme jako účelně realizovanou činnost hráče nebo skupiny hráčů v herním dění. Je to projev úrovně herní způsobilosti k participaci v utkání (Dobry, 1988). V reálné situaci se jedná o velmi složitý proces, jehož velká část probíhá uvnitř organismu jedince a z vnějšího pohledu je těžko pozorovatelná. Jedná se zejména o duševní

(kognitivní, motivační, volní a emoční procesy) a bioenergetické procesy (Dobry & Semiginovský, 1988).

V utkání zásadně rozlišujeme výkon týmu a výkon hráče, jakožto dvě rozličné kvality (Velenský, 1987).

Individuální herní výkon rozumíme jako vyjádření určitého stupně způsobilosti k účasti ve hře, projevující se jako soubor osvojených herních dovedností sloučených do herního výkonu týmu. Herní výkon družstva naopak představuje celek, jehož součástí jsou právě již zmiňované individuální herní výkony (Nykodým, 2006).

V průběhu basketbalového děje se uplatňují hlavně základní lokomoce jako běh, výskoky, přihrávky, driblink, střelba (často z výskoku) a doskoky odražených míčů. V tomto případě se jedná o fyzicky náročný acyklický výkon, doplněn o vysoký podíl cyklických dějů (běhu). Pro utkání je dále typické časté přerušování s možností střídání hráčů nebo oddechových časů, čímž jsou do jisté míry stanoveny i fyziologické nároky a způsob krytí energetického výdeje (Havličková et al., 1993).

2.3 PERIODIZACE SPORTOVNÍ PŘÍPRAVY

Člověk v průběhu života prochází několika výrazně odlišnými etapami, které jsou doprovázeny změnami biologickými, sociálními a psychickými (Bartoňová, 2004).

Ontogeneze osobnosti člověka má svou strukturu. Člení se na jednotlivá po sobě jdoucí období v určitém zákonitém sledu (Helus, 2004). Nejdůležitější z těchto změn je poté přechod na vyšší vývojový stupeň (Bartoňová, 2004).

Zde překládám model základní periodizaci lidského života podle Vágnerové (2005, 2007).

1. Prenatální období – 9 měsíců (doba od oplození vajíčka po narození)
2. Novorozenecké období – 1 měsíc (doba po narození)
3. Kojenecké období – 1. rok života
4. Batolecí věk – 2. a 3. rok

5. Předškolní období – 3 až 6 let
6. Školní věk – a) raný školní věk: 6 – 7 let do 8 – 9 let
b) střední školní věk: 8 – 9 let do 11 – 12 let
c) starší školní věk: do 15 let
7. Období dospívání (adolescence) – 10 až 20 let
8. Dospělost – a) období mladé dospělosti: 20 až 40 let
b) období střední dospělosti – 40 až 50 let
c) období starší dospělosti – 50 – 60 let
9. Stáří – a) období raného stáří: 60 – 75 let
b) období pravého stáří: 75 a více let

2.3.1 Starší školní věk

Někdy také nazývané jako prepuberta. Prepubertu můžeme označit jako počátek období přechodu od dětství k dospělosti. Mezi první typické projevy řadíme náznaky pohlavního dospívání, zejména sekundárně pohlavní znaky a výrazný růst do výšky. Časově můžeme starší školní věk vymezit od 11 do 13 let. Nicméně jiní autoři se mohou ve věkovém rozmezí lišit. Tato etapa se v menší míře podobnosti vyznačuje biologickými, psychologickými i sociálními znaky puberty (Čáp & Mareš, 2001).

Prepuberta představuje počáteční fázi pubertálního období, bývá často charakterizována jako fáze negativismu, malomyslnosti a vzdoru. Dospívající touží poznat sílu zákazů dospělých. Začíná zkoušet to, co mu bylo doposud zakazováno. Prosazuje se a neguje vůli cizí. Ke svému vnějšku se jeví negativně, vzhledem k vlastní osobnosti jde však o pohled pozitivní. Začíná přemýšlet sám o své osobě, posuzuje vše, co si v předchozím stupni osvojil (Kuric, 1986).

V oblasti somatického vývoje nastupují výrazné změny v proporcích těla, které můžeme označit jako období vytáhlosti. Typickým jevem je intenzivní růst končetin a trupu (Šimíčková et al., 2003).

Díky změně tělesných segmentů dochází k disharmonii v somatické oblasti, čímž jsou ovlivněny především pohybové dovednosti (Kuric, 1986).

Biologicky končí tato etapa u děvčat první menstruací, u chlapců prvními ranními „mokrými sny“, tzv. poluce.

V prepubertě za předpokladu příznivých možností, jedinec pokračuje ve zvyšování kompetencí, snahy a úsilí o dobré výsledky nejen ve škole ale i v zájmových činnostech tak (Čáp & Mareš, 2001).

Děti v tomto období rozšiřují a prohlubují vědomosti, zdokonalují se ve svých dovednostech a nadále pokračuje rozvíjení jejich intelektu. Kladné hodnocení ostatních podporuje jejich sebevědomí a sebehodnocení, nadále pak pomáhá utvářet pocity jistoty. V opačném případě chlapci a dívky nevyvíjí dostatek úsilí, nedosahují dobrých výsledků. To může mít za následek prohlubování jejich nejistoty, vedoucí až ke komplexu méněcennosti (Čáp & Mareš, 2001).

Jedním z hlavních vývojových úkolů je, dle Čápa & Mareše (2001) začleňovat jedince do skupiny vrstevníků. Ve skupině se učí navazovat vztahy a komunikaci, být empatický ale i přihlížet k potřebám jeho i druhých a vzájemně si pomáhat či spolupracovat.

Dalším důležitým vývojovým aspektem je motorika neboli celková hybnost organismu. Motorika patří k prvním prostředkům v procesu poznávání okolního prostředí a podílí se na rozvoji rozumových funkcí (Zelinková, 2001).

V rámci stupně zapojení svalových skupin, rozlišujeme hrubou a jemnou motoriku. Hrubá motorika se uskutečňuje prostřednictvím velkých svalových skupin a zahrnuje základní lokomoci (chůze, běh, lezení). Jemnou motoriku pak zajišťujeme pomocí drobného svalstva např. pohyby rukou, prstů (Zelinková, 2001).

V době prepuberty dochází k výraznému nepoměru mezi somatickým a psychickým vývojem, a sice že somatický vývoj předstihuje vývoj psychický. Především hrubé motorice můžeme pozorovat přechodně neobratnost, nekoordinovanost pohybu a klátivost při chůzi (Šimíčková et al., 2003).

Již zmíněná diskrepance, zrychlený a nerovnoměrný růst se projeví sníženou odolností, menší fyzickou výkonností a větší unavitelností dospívajících (Zelinková, 2001).

V jemné motorice je patrná křečovitost, která se může projevit ve zhoršeném psacím projevu (Šimíčková et al., 2003).

Kognitivní vývoj zahrnuje interakci mezi procesem zrání a učení (Vágnerová, 2005). V období prepuberty se objevuje také emoční vývojová rozkolísanost, která zasahuje do psychických funkcí jedince (Šimíčková et al., 2003). Myšlení postupně přechází od konkrétních operací k formálním. Vývoj abstraktního myšlení se dokončuje postupně v pubertě až adolescenci. Vedle názorného myšlení dokáže dospívající vyvozovat logické závěry, s tím souvisí rozvoj logické paměti. U jedince se začíná projevovat samostatnost v myšlení a zejména kritičnost vůči autoritám (rodič, učitel) a její zpochybňování (Šimíčková et al., 2003).

V oblasti percepce dochází ke zdokonalování. Zpřesňuje se hodnocení podnětů, přičemž se ale přechodně zhoršuje percepční výkonnost, vlivem emoční labilitu a nepozornosti (Šimíčková et al., 2003).

Nutno dodat, že dospívání je spojeno s hormonální produkcí, která stimuluje změny v oblasti již uvedeného somatického dění ale také citového prožitku, projevující se větší labilitou, dráždivostí a přecitlivělým reagováním na běžné podněty (Vágnerová, 2008). K běžným emočním projevům řadíme střídání nálad, horlivost, lhostejnost a to doprovázené pláčem nebo návaly smíchu. Často se jedinec staví se do opozice vůči dospělým (Kubička, 1963).

V sociální vývoji dochází k postupné emancipaci od rodiny, kdy se citové vazby k rodičům uvolňují. Velmi často začíná navazovat vztahy s vrstevníky. Zpravidla se utvářejí diferencovanější

vztahy k druhým jedincům stejného pohlaví a věku. Vznikají tak skupinky chlapecké či dívčí, mnohdy nazývané jako party, kde se objevuje nová role vůdce, která svou autoritou může překonat respekt rodičů. Vazby mezi jedinci nenabývají pevnějšího charakteru, spíše dochází ke střídání kamarádů (Šimíčková et al., 2003).

2.4 SOUTĚŽNÍ FORMY BASKETBALU

2.4.1 Streetball

2.4.1.1 Historie

Počátek streetballu jde ruku v ruce s vývojem basketbalu. Jak už víme z historických pramenů, basketbal uměle vznikl přibližně koncem 19. století v USA. Hlavním důvodem bylo hledání nových pohybových alternativ školní tělesné výchovy a zvýšení zájmu a aktivit studentů o sport (Nguyen, 2013).

Kořeny streetballu sahají na počátek 20. století v USA, konkrétně do měst Washington D. C. a New York City. Část městských čtvrtí se stala doména hlavně afro - Američanů, kterým byl v té době profesionální sport zakázán. Začaly se tvořit skupiny lidí, zejména ze sociálně slabých vrstev, které hrály tzv. „černý basketbal“ dle upravených pravidel (Nguyen, 2013).

Pro objasnění původu hry „tři na tři“ se zaměřím na četnost a různost podob v průběhu vývoje. Nejprve můžeme poukázat na živelnost jeho rozkvětu, později na rozmach oficiálních soutěží a tím postupné rozdělování výkonnostního a zájmově provozovaného basketbalu. S tím souvisí pronikání košíkové do školní TV, vznik basketbalu vozíčkářů, minibasketbalu apod. Zde spatřujeme vysokou variabilitu této sportovní hry a jakousi sociální přizpůsobivost, jakožto jeden z nároků dnešní společnosti (Velenský, 1999).

Název streetball se skládá ze dvou anglických slov: street (= ulice) a ball (= míč) a vznikl na principech basketbalu. Český ustálený ekvivalent pro tuto hru zatím nemáme. Můžeme však použít pojem jako „venkovní basketbal“, „basket na ulici“, „pouliční basketbal“, „basketbal tři (tří) na (proti) tři (třem)“ nebo zkráceně „tři na tři“. Jedná se o relativně novou sportovní hrou, která se původně provozovala na stálých nebo přechodně vybudovaných venkovních hřištích. Streetball můžeme použít i jako určitou formu košíkové, kterou můžeme různě modifikovat a tak přinášet zájemcům potěšení (Velenský, 1999).

2.4.1.2 *Náměty ze zahraničí*

Základním východiskem pro úpravu pravidel se stala motivace. Spoluúčast dětí při utkání by neměla přinášet zejména frustraci či stres, ale radost. Např. v USA pojem „*radost ze hry*“ představuje odborné pojetí, které se zdůrazňuje v kontextu udržení dětí ve zvolené sportovní specializaci (Velenský & Kaprálek, 2012).

Jedním z hlavních námětů na modifikaci pravidel basketbalu se vztahuje k řízenému utkání, tj. k rozhodování. Zde vycházíme především z mentální a výkonové úrovně dětí.

Jádrem věci se totiž stalo posuzování přestupků i s některými „nezaviněnými“ kontakty v rámci osobních chyb. Oproti tomu další opatření, sestavená na základě odborné – trenérské veřejnosti, se striktně dodržují. Pro uvedení konkrétního příkladu je zakázán zejména zónový obranný systém, nesportovní chování aj. Průběh utkání se stává tak plynulejším a klidnějším. Děti mají možnost přiměřené participace k jejich herní způsobilosti. Řešením je heslo: „Nechme děti hrát“ (Velenský & Kaprálek, 2012).

Dalším návrh k nám pozvolna proniká z USA. Zde převažuje teorie, že by děti měly hrát ve zjednodušených podmínkách, tzn. s mírnějším hodnocením porušení pravidel a s menším počtem hráčů. Nejen v USA, ale i v basketbalově vyspělých zemích došli k závěru, že děti potřebují přijatelnější alternativu k institucionálně vedenému minibasketbalu. Dalším názorem je, že nynější pojetí pravidel minibasketbalu podle FIBA postrádá smysl, proto se začal propagovat streetball (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Pro konkretizaci se jedná o podobu utkání tří proti třem na polovině hřiště a na jeden koš. Zmíněný nástin je považován za velmi pozitivní. Mezi vysoce kladné zřetele lze zařadit častější kontakt hráčů s míčem, vyšší pravděpodobnost výskytu situace jeden proti jednomu, vyšší důraz na samostatnost při řešení herních situací, předpoklad snazší orientace při rozebírání hráčů pro osobní obranu nebo usnadnění rozhodovacího procesu při kooperaci v útoku (Velenský & Kaprálek, 2012).

Tato herní modifikace se stává přitažlivější a zábavnější v rámci basketbalové praxe. V současnosti je doporučována pro věkové období 6 až 12 let dětí.

Závěrem je důležité zmínit, že s úpravami pravidel by se mělo manipulovat racionálně. V předešlém textu jsem rozvedla nutnou toleranci vůči porušování pravidel v utkáních. Pro tento pojem bych použila dále přesnější termín – míra či stupeň tolerance. Důvod je prostý, utkání totiž představuje reálné prostředí, kde se děti učí, rozvíjí a získávají zkušenosti. Pojetí slov „míra tolerance“ proto ztotožňujeme s určitým kompromisem. Nechme děti hrát, ale nenásilně jim dávejme najevo, čemu by se měly vyvarovat a v čem by se měly zlepšovat. (Velenský & Kaprálek, 2012).

2.4.1.3 Street-basketball a jeho význam

Samotný vznik streetballu ovlivnily především dva sociální fenomény. Jedním z nich je činnost, která se v USA uskutečňuje jako street-basketball, tedy pouliční basketbal. Pouliční basketbal zahrnuje aktivity, které jsou typické téměř ve všech městech USA. Dané činnosti se vážou k venkovním hřištím, pouličním „pláckům“, k místům uvnitř bloků, na parkovištích, v parcích, pod mosty nebo před garážemi. Charakter těchto aktivit je především bezprostřední a dobrovolný, částečně organizovaný s upravenými pravidly, které si hráči určí a řídí sami (Velenský, 1999).

Komeracionalizace sportu představuje druhý fenomén, který je spjat se vznikem streetballu. Můžeme jej definovat jako obchodování se sportem. Vzhledem k vysoké obměně variant pouličního basketbalu, můžeme konstatovat, že se poprvé streetball hrál v USA. Z hlediska organizace a realizace podmínek bylo komerčně využito zhruba v polovině osmdesátých let 20. století několik nadnárodních společností k uspořádání turnajů podle specificky upravených pravidel a na venkovních hřištích. Jednalo se zejména o firmy jako NIKE, CONVERS, REEBOK nebo ADIDAS (Velenský, 1999).

Vysoce kladným aspektem je, že se streetball hraje bez rozdílu věku, rasy, pohlaví a náboženského vyznání. Představuje ve společenském povědomí Američanů důležitou roli s velkou

oblibou. Má taktéž zvláštní význam pro děti a dospívající. Pokud mají děti zájem o pravidelný tréninkový proces a prosadit se v oficiálních soutěžích basketbalu, streetball představuje jednu z hlavních možností, jak si základy hry osvojit (Velenský, 1999).

Dalším příznačným bodem této modifikace je přitažlivost a zábava, což zvyšuje celkové radostné pojetí basketbalové praxe, jenž je doporučena pro děti od 6 do 12 let na celém světě. V herní situaci za proměnlivých podmínek děti využívají herních dovedností, pomocí nichž následně řeší problém, „jak co a to udělat“ a to vše prostřednictvím spontánních prožitků, svých osobních zkušeností, někdy ne zcela výlučně pod vedením učitele nebo trenéra (Dobry, Velenský & Tomajko, 2011).

Pouliční basketbal se po modelu z USA roznesl i do ostatních zemí, kde si našel své oblíbence, stejně tak i v ČR. Současný trend basketbalových aktivit v současnosti stoupá. Ovšem největší popularitu a zázemí sklídl na domácí půdě (Velenský, 1999).

Streetballové aktivity mají dlouholetou tradici v USA, která v současné době zažívá velmi bouřlivé období. FIBA se totiž snaží o její začlenění do programu letních olympijských her, uskutečněných v roce 2020 (Velenský & Kaprálek, 2011).

2.4.1.4 Streetball v Evropě

Na evropský kontinent se dostal streetball počátkem devadesátých let 20. století. Za hlavního průkopníka je považována společnost REEBOK, která v roce 1992 na území Německa vytvořila prvních pět turnajů pod názvem BLACKTOP 3 ON 3 BASKETBAL. Pro velkou účast a ohlas se firma rozhodla uspořádat podobné soutěže v dalších zemích Evropy včetně ČR. Do podobných akcí se začalo zapojovat čím dál více firem a sponzorů (ADIDAS, McDONALD'S, OPEL, COCA COLA a jiní), ale také počet aktivních účastníků. Každým rokem se konají v evropských státech soutěže na různých úrovních (výkonnostních či věkových kategoriích), které nabývají různého významu (místního, přes národní až po význam mezinárodní). Obdobně jako v USA se streetball stal i pro Evropany spontánní činností zejména dětí a mládeže (Velenský, 1999).

2.4.1.5 Streetball v ČR

Můžeme říci, že u nás nepředstavuje streetball nějakou převratnou novinku. Důvod je prostý. Někteří hráči starší generace éry českého basketbalu v 60. a 70. let 20. století, využívali tuto hru jako zpestření tréninkových jednotek nebo jako možnost vyzkoušet možné alternativy kooperace ve zjednodušených podmínkách, nazývali ji „čunča“. Pamětníci tak připomínají, že streetball hráli ještě dříve, než prakticky vznikl (Velenský, 1999).

„Čunčová“ pravidla jsou obdobná jako streetbalová. Čunča nabízí i jiné modifikace průpravné hry. Za „klasickou čunču“ se původně považovalo tkání hráčů 2 proti 2 (Velenský, 1999).

2.4.1.6 Základní charakteristika

„Streetball“ můžeme definovat jako označení pro konkrétní sportovní činnost, která je v současnosti registrována pro značkou firmy ADIDAS. V širším slova smyslu zahrnuje veškeré období basketbalu na jeden koš, nejčastěji realizované venkovních hřištích (Velenský, 1999).

Jak už jsem zmínila, „3 on 3 basketball“, vznikl na principech basketbalu. Jedná se o sportovní hru brankového typu, která se provozuje na stálých nebo přechodně vybudovaných venkovních prostranstvích bez speciálně vymezeného hráče – brankáře. Proti sobě hrají tříčlenná družstva (po domluvě i koedukovaná). Zpravidla se hrací plochou stává polovina hřiště určená pro basketbal 14 x 15 m. Základní odlišností mezi streetballem a basketbalem tedy je, že se zde nevyskytují přechody hráčů z jedné poloviny hrací plochy na druhou. Nerozlišujeme pojmy jako přední (útočná) a zadní (obránná) polovina, tak jako v oficiálních pravidlech košíkové. V rámci bezpečnosti by měl být hrací povrch tvrdý, rovný a bez jakýkoliv překážek. K uváděným povrchům můžeme zařadit asfalt, beton, škváru či umělou hmotu položenou na těchto základech (Velenský, 1999).

2.4.1.7 Benefity streetbalu

Jednoznačně hlavní výhodou streetballu při nižším počtu hráčů je zvýšení počtu možností a kontaktů jednotlivce s míčem. Basketbal 3 na 3 dává prostor a jedinečnou šanci vyrovnanějšímu

podílů všech hráčů na hře. V procentuálním vyjádření tzn. že u nejslabšího hráče to činí asi 25 % kontaktů, prozatím co ostatní dva participují asi na 75 % kontaktů. V rámci srovnání klasické košíkové je to asi 3 x více, kdy se nejslabší hráč zapojí 10 % nebo i méně. Při hře 3 na 3 nedochází k neustálému přebíhání a dopravování míče z jedné hrací plochy na druhou, což zase zvyšuje možnost více kontaktů s míčem každého účastníka (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Ve srovnání 5členného týmu, kde je jeden velmi šikovný hráč tvořící asi 20 % družstva, má alespoň 40 % příležitostí manipulovat s míčem a mít jej pod kontrolou. Naopak nejméně šikovný jedinec má šanci méně než 10 %. V praxi např. na základní škole je obrázek takový, že při utkání 5členných družstev 2 až 4 hráči vlastní míč neúměrnou část hrací doby. Opakovaně driblují nebo si občas mezi sebou přihrají. Ostatní, kteří nemají základní dovednosti, se do herního dění nezapojují, pohybují se na periferii hřiště a nemají možnost se dostat k míči někdy i po dobu celého utkání (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Při sníženém počtu hráčů, se všechny děti pokaždé dostanou do kontaktu s míčem. Je tedy naprosto logické a přirozené, že se každý účastněný naučí danou dovednost rychleji v herním dění 3 na 3 a bude vynikat daleko lépe než ten, který hraje v utkání 5/5 a k míči se vůbec nedostane (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Další výhodou je, že se s menším počtem hráčů snáze vytvářejí vyrovnané družstva. Pokud mají žáci větší příležitost si zahrát, více se baví, a tak se zvyšuje jejich zájem a spoluúčast na výkonu. Celkový prostor tělocvičny je lépe využitelný, jelikož při standartním vybavení může být ve hře 3 na 3 na jeden koš v každém utkání zapojeno až 32 žáků (Dobry, Velenský & Tomajko, 2011).

Děti se tak učí samotné hře. Jestliže jsou na hrací ploše tři útočníci, spontánně využívají úniků s míčem nebo bez, sami začínají clonit svého spoluhráče apod. Trenér/učitel jim nemusí nic nařizovat, děti jednají přirozeně. Zanedlouho následují různé nápady, což je přesně to, co každý trenér nebo učitel od svých svěřenců vyžaduje. Naproti tomu v utkání 5/5 jsou takové šance méně časté.

Streetball vede k celkovému snížení počtu herních situací, kterých se hráči účastní. Pokud je na hrací ploše menší počet hráčů, každý tak získává o něco delší dobu rozeznat herní situaci, volbu řešení a jeho realizaci (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

Ráz herního děje je relativně pomalejší a plynulejší. To vede k zefektivnění praktického osvojování dovedností. Děti eliminují rychlost běhání, míra jejich úsilí je u přihrávání, střelby na koš a uvolnění driblingem střední. Používá se pouze osobní obrany, která umožňuje se koncentrovat na útočné a obranné dovednosti, důležité pro řešení situací 1 na 1 (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

V basketbalu 3 na 3 se nepoužívají presinkové a zónové obranné systémy, jelikož by ztratily svůj smysl a hlavně efektivnost. 99 % presinkových systémů bude v budoucnu bezúčelných a nebudou je hráči potřebovat. V současnosti se totiž převážně užívá tlaku dvou až tří obránců na míč, za účelem přinutit útočníka přihrát vysokým obloukem a dát tak příležitost k zisku míče obráncům (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

Díky nižšímu počtu hráčů, se děti učí využívat více prostoru a to šířky a hloubky rozestavení.

Hráči tak nezaplňují prostor pod košem, rychleji se učí osvojování individuálních a týmových obranných dovednostem, učí se lépe krýt své soupeře a při herním dění nedochází ke zbytečným zmatkům (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

V rámci střelby, která je nepostradatelnou součástí výkonu, musí v první řadě děti pochopit prioritu se naučit uvolňovat bez míče a přihrávat, než dosáhnout určitého stupně úspěšnosti ve střelbě (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

Z praxe se nedoporučuje používat 3bodové střelecké pokusy. Danou střeleckou vzdálenost by měli povolit až na střední škole, nicméně i zde se u mnohých setkáváme s velkou obtížností provedení střelby. Samozřejmě že třibodový pokus má největší hodnotu, i přesto je pro děti do 12 let nevhodný (Dobry, Velensky & Tomajko, 2011).

2.4.1.8 Streetball jako průpravná hra

I když má streetball velmi dobře propracovanou organizační strukturu v rámci jednotlivých úrovní soutěží národního, mezinárodního či světového charakteru, vysoký počet účastníků a kategorií, nelze jej považovat za oficiální hru, jelikož není samostatně registrovaným sportem a nemá své řídicí orgány. Za streetball můžeme považovat formu realizace klasického basketbalu představující sportovní činnost, která zároveň samotný basketbal popularizuje (Velenský, 1999).

Díky benefitům, které streetball obsahuje, ho můžeme v hojné míře používat jako efektivní průpravnou hru ve školní nebo sportovní praxi (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011). V rámci didaktiky sportovních her jej tedy můžeme chápat jako průpravnou hru podle předem upravených pravidel. Zmíněný termín nachází své praktické opodstatnění především v pedagogických záměrech, jako je např. motivace hráčů či hráček při nacvičování různých činností v tréninkovém procesu, přizpůsobování hry novým podmínkám (změna počtu hráčů nebo velikosti hrací plochy), přizpůsobování pravidel hry na výkonnostní a mentální úrovni (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Jak už bylo řečeno, streetball prozatím považujeme jako průpravnou hru basketbalu. Nicméně co není dnes, může být za pár let. Existuje mnoho sportovních odvětví, která se na začátku vyvíjela na základě již ustálených sportů. Konkrétním příkladem je plážový volejbal (beach volleyball), jakožto samostatná sportovní hra, která to dotáhla z původních letních plážových radovánek v letoviscích až do olympijské disciplíny (Velenský, 1999).

2.4.1.9 Pravidla a modifikace

Podle Velenského & Kaprálka (2012), nejsou oficiální pravidla basketbalu (pravidla FIBA) vhodná pro mladší školní věk. Hlavním důvodem je, že děti pravidlům nerozumí, resp. je nechápu. V tomto případě mluvíme o období mladšího školního věku.

Při hře (ve smyslu nějakého utkání) můžeme vytipovat tři skupiny hráčů. První skupinu tvoří jednotlivci, kteří se již s basketbalem setkali, mají s ním zkušenost a mohou ho tedy hrát. Druhou

skupinu prezentují tzv. „zmatení pobíhači“, pro něž je charakteristické neustálé běhání za míčem, aniž by s ním přišli do kontaktu. Třetí skupinou představují tzv. bezúčelní „postávači“. Jedná se o jedince bez projevů snahy aktivně se účastnit, postávají na hřišti, snaží se nepřekážet a pouze přihlížejí hernímu ději (Velenský & Kaprálek, 2012).

Dané problémy souvisí zejména s pravidly hry, jelikož pravidla určují základní principy, vytvářejí její charakter a samotnou hru realizují. Je zřejmé, že pokud jsou děti rozpačité během herního jednání nebo postávají v méně frekventované části hracího pole, nechápou především pravidla (Velenský & Kaprálek, 2012).

S další nesází se potýká formulace pravidel FIBA, které je mnohdy obtížně přeložit z angličtiny, tak aby byla srozumitelná. Uvedu jeden příklad za všechny.

Pravidlo šest – chyby, část Článku 33.5. Střežení hráče, který nemá míč pod kontrolou.

Při bránění hráče, která nemá míč pod kontrolou, musí být aplikovány prvky času a času. Bránící hráč nemůže zaujmout postavení tak rychle a tak blízko soupeři v pohybu, že tento nemá dostatek času nebo vzdálenosti buď k zastavení či ke změně směru. Vzdálenost je přímo úměrná rychlosti soupeře, ne méně než jeden (1) ani více než dva (2) normální kroky. Jestliže hráč neber v úvahu prvky času a vzdálenosti při zaujímání svého počátečního dovoleného obranného postavení a dojde k dotyku se soupeřem, je odpovědný za dotyk (ČBF, 2010, 31-32).

Otázka na Vás milý čtenáři: „Víte, o jakou herní činnosti se jedná?“. Pro kontrolu Vám citovaný článek vysvětlím. Týká se krytí útočníka bez míče. Spousta trenéru si nedokáže představit, jak by se děti učily tak těžce formulovaná pravidla s pochopením jejich významu. Je tedy zcela zřejmé, že většina článků děti nepotřebují k tomu, aby mohly hrát (Velenský & Kaprálek, 2012).

Jak předkládá Velenský ve své publikaci, na základě studií devíti různých zpracování pravidel je streetball částečně upravován hracími řády, nicméně i přesto neexistují oficiální předpisy, podle kterých by se daná pravidla řídila. V rámci soutěží jsou pravidla hracími řády upřesňována. Od účastníků se očekává alespoň základní znalost basketbalových pravidel (Velenský, 1999).

Nutno dodat, že žádná oficiální pravidla streetballu neexistují. Základní principy vyplývají z pravidel basketbalu (FIBA). Nicméně v současnosti vznikla obdoba streetballu ve formě dospělého basketbalu 3 na 3.

Rozhodla jsem se publikovat tedy pravidla, vycházející z TVSM 4/1995 v článku E. Pokorné, podle kterých se nejčastěji hraje a korespondují z pravidly FIBA. Na území ČR ale i v evropských státech, mohou existovat jisté lokální obměny (viz. příloha 1).

2.4.1.10 Didaktické rady

Autoři Dobrý, Velenský & Tomajko (2011) ve své publikaci uvádí základní rady a tipy k nejučelnějšímu pochopení hry:

- v průběhu herního děje musíte zvážit vhodnou dobu k jejímu zastavení, abyste se mohli zeptat na otázku např. co hráči předvádějí, nebo se pokusili o snadnou korekci jejich výkonu. Tyto výstupy by měly být co nejjednodušší a nejkratší. Tím tak pomůžete lépe a rychleji pochopit smysl basketbalu, a navíc si určíte dovednosti, které jsou důležité a pro dosažení konkrétního cíle průpravné hry. Děti ved'te především k tomu, aby pochopili, co mají dělat,
- pozorujte, jestli svěřenci začínají chápat, jaké dovednosti jsou potřebné pro dosažení úspěšného herního výkonu v herní situaci,
- zavádějte do výuky průpravná cvičení, která obsahují detaily provedení specifických dovedností důležitých v daném utkání, a sledujte, jestli se jejich efekty projevují v herním výkonu.

2.4.2 Minibasketbal 5 x 5

2.4.2.1 Charakteristika

Minibasketbal hraje několik milionů dětí v 96 různých zemích světa (Anonymous). V podstatě se jedná o modifikaci hry pro dospělé, která byla přizpůsobena potřebám dětí (Anonymous, 2002).

I když minibasketbal představuje oficiální formu realizace basketbalu, můžeme jej také považovat za průpravňovou hru s upravenými pravidly, která je založena na principech klasického basketbalu, nicméně se adaptuje a orientuje na děti mladšího a staršího školního věku od 8 až 12 let (Velenský, 1998).

Minibasketbal tak vytváří administrativní předpoklady pro realizaci herních činností nejmladším účastníkům. Na základě členských států FIBA se částečně liší věkové kategorie družstev u minižactva. Rozhodla jsem se použít klasické členění úrovní minibasketbalu pro ČR (Velenský & Kaprálek, 2011).

Nejmladší minižactvo zahrnuje děti do věku 10- ti let. Mladší minižactvo představuje kategorii dětí do věku 11 let a do věku 12 let starší minižactvo (Velenský & Kaprálek, 2011).

Pokud budeme mluvit o minibasketbalu jako o „zvláštním“ typu modifikace, pak je to proto, že se FIBA před několika lety zřekla zodpovědnosti za řízení a tvorbu jednotných ustanovení pro realizaci soutěží v této modifikaci. Nejpodstatnějším byl fakt, na který upozornily některé členské státy FIBA, a to na nemožnost udržet jednotnost institucionální praxe pro minibasketbal, zejména kvůli zbytečnému urychlování výkonnosti v důsledku oficiální minibasketbalových soutěží. Veškerou svoji pozornost odvádějí od přiměřených podmínek tréninkového procesu (Velenský & Kaprálek, 2011). V současné situaci FIBA přenechává veškeré kompetence, řízení a organizaci soutěží v této modifikaci jednotlivým členům. Můžeme tak definovat tři tendence v těchto přístupech.

První směr zahrnuje státy (i ČR), které předepisují jednotné řízení a organizaci soutěží – včetně pravidel a striktního způsobu rozhodování. V rámci této tendence se ovšem objevují u hráčů značná,

později hůře napravitelná pochybení v ontogenezi herního výkonu u nejmladší kategorie (Velenský & Kaprálek, 2011).

Charakter druhého směru spatřujeme již v řadě některých evropských států. Můžeme ho označit jako „*Nechme děti hrát.*“ Tento koncept představuje realizaci minibasketbalu na úrovni polooficiálních soutěží, takže nekladou takové nároky na výkon a výsledky. Na rozdíl od prvního pojetí minibasketbalu, se soutěže řídí podle přijatých pravidel s vyšší mírou tolerance, především vůči přestupkům. Výsledkem je, že se průběh utkání stává více klidnější, plynulejší a hráčům se tak dostává příjemnějších prožitků. Trenérům přináší efektivnější diagnostickou činnost (Velenský & Kaprálek, 2011).

Poslední tendence se k nám dostává prozatím jen v odkazech. Odkazy zahrnují webové nebo tištěné materiály z USA. V těchto materiálech je zejména kladen důraz na vysokou odbornost a zodpovědnost při orientaci na basketbal dětí a mládeže. Je zřejmé, že se nejedná o minibasketbal jako takový, ale hovoříme o vhodných formách či pravidlech pro nejmladší věkové kategorie. Přičemž sledujeme dva hlavní propojené cíle: motivační a učební. Hlavním smyslem motivace, je radost ze hry. Podstatu učebních záměrů spatřujeme v nutnosti pochopení principů soupeření a přenos v osvojených herních dovednostech. Jedná se zejména o individuální herní činnosti ve zjednodušených herních podmínkách. Konkrétním případem pro realizaci těchto záměrů jsou utkání družstev s nižším počtem hráčů. Hlavními důvody realizace těchto soutěží je, že naskýtá možnost častějšího kontaktu s míčem, předpokládá se vyšší míra výskytu situace jeden na jednoho, méně náročná taktika, větší přehlednost průběhu hry při obranných mechanismech a uspokojení ze hry (Velenský & Kaprálek, 2011).

Minibasketbal se v současné době jeví jako jedna s možných zlepšení, jako adekvátní systém hry přizpůsobující se potřebám dětí (Toro, et al., 2012).

2.4.2.2 Minibasketbalové desatero

Výbor ČAMB zavedl jako jednu hlavních priorit, aby v minibasketbalu panovalo přátelské sportovní prostředí. Z hlediště by chtěl odstranit vulgarismy, přehnané rodičovské ambice, ne vždy postačující úctu k trenérům, rozhodčím i soupeřům. Proto se výbor ČAMB rozhodl sestavit minibasketbalová desatera, jejichž náplň se soustředí právě na odstranění těchto nepřístojností. Desatera by měla zabránit neadekvátnímu chování fanoušků při minibasketbalových utkáních, zároveň by měla vymezit roli trenéra a ukázat jeho správný přístup k dětem a ostatním. Dalšími klíčovými body jsou stručné a jasné určení nejdůležitějších zásad chování každého hráče i celkové úsilí spjaté s vytvořením fair-play prostředí v českém minibasketbalu (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Autoři očekávají, že desatera výrazně povedou ke zlepšení atmosféry při minibasketbalových utkáních v rámci minibasketbalového prostředí (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

2.4.2.3 Pravidla a modifikace

Úprava pravidel je schválen Českou asociací minibasketbalu (ČAMB), s platností od 1. 9. 2013 (viz. příloha 2). Ostatní nařízení podléhají pravidlům FIBA používaných v aktuálním období v soutěžích ČBF (Čeněk, 2014).

S definitivní platností pravidel FIBA nutno počítat až od kategorie mladších dorostenců, jelikož se předpokládá, že starší hráči budou znát pravidla basketbalu a budou si plně uvědomovat následků jejich porušování (Velenský & Kaprálek, 2012).

Výsledky některých studií uvádí, že trenéři a odborníci považují úpravy pravidel za nezbytné (Toro, et al., 2012). Děti postupně zvládnou pochopení pravidel ze zkušeností z utkání a z tréninkové praxe. V některých případech postačí pouze slovní instrukce (Velenský & Kaprálek, 2011).

3 CÍL PRÁCE

Minibasketbal 3 na 3 je v současné době novou formou basketbalu pro děti do 13 let. Jejich aplikace v oblastních soutěžích je prozatím dobrovolná, jelikož samotní trenéři nemají ke změnám důvěru. Snahou této práce bylo shromáždit informace, které by České asociaci minibasketbalu napomohly přesvědčit trenéry o potřebnosti změny současných pravidel minibasketbalu směrem k optimálnímu růstu herního výkonu dětí.

3.1 HLAVNÍ CÍL

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnání individuálního herního výkonu hráčů basketbalu (U13) a míry jejich participace na týmovém herním výkonu během utkání minibasketbalu 3 proti 3 a 5 proti 5.

3.2 DÍLČÍ CÍLE

1. Uvést charakteristiku a stručný přehled modifikací pravidel ostatních sportovních her pro děti v ČR.
2. Popsat hlavní rozdíly pravidel hry minibasketbalu 5 na 5 ve vybraných evropských státech ve srovnání s ČR.
3. Porovnání míry participace na týmovém herním výkonu hráčů během utkání tří proti třem a pěti proti pěti.

4 METODIKA

4.1 VÝZKUMNÝ SOUBOR

V rámci bakalářské práce byla vybrána jako testovaná skupina hráčů SK UP BCM Olomouc, která hraje krajský přebor. Výzkumného souboru se zúčastnilo 10 hráčů ve věku od 12 – 13 let. Výzkum probíhal se souhlasem zákonných zástupců testovaných objektů (viz. příloha 3). Všichni probandi byli seznámeni s cílem měření, kterého se účastnili dobrovolně.

4.2 VÝZKUMNÉ METODY

4.2.1 Metoda pozorování

Data k této bakalářské práci byla získána diagnostickou technikou evidovaného neadresného pozorování, s cílem získat o testovaném objektu diagnostický, objektivní údaj.

Obecně metoda pozorování představuje záměrnou činnost učitele či trenéra, kterou můžeme definovat jako zvláštní druh selektivního a kontrolovaného smyslového vnímání (Dobry, 1988).

Hendl (2005) charakterizuje metodu pozorování jako postup, při kterém jsou sledovány jevy, přímo dostupné smyslovému vnímání. Pozorované jevy nebyly vyvolány zásahem výzkumníka v průběhu pozorování.

Podstatou evidovaného pozorování je průběžná registrace výskytu vybraných jevů sledované činnosti hráčů. Základem se stává nepřímé pozorování, v našem případě zprostředkované z videozáznamu (Dobry, 1988). Konkrétněji se jedná o pozorování s těmito vlastnostmi (Hůlka, 2011):

- kvantitativní,
- zprostředkované,
- evidované,
- prosté,

- neadresné.

4.2.2 Metoda přímého rozhovoru

Pro získání dat jsem využila kvalitativní výzkumnou metodu přímého strukturovaného rozhovoru. Bylo osloveno jsem několik evropských basketbalových zemí prostřednictvím elektronické komunikace.

Obecně metoda rozhovoru je založena na kladení otázek a získávání odpovědí. Rozhovor provádí pouze jedna osoba - tazatel. Jedním z nejdůležitějších prvků je získání pravdivé odpovědi od respondenta. Způsob kladení otázek, otázky by měly být jednoznačné, srozumitelné a otevřené. Srozumitelností otázky rozumíme absenci cizích odborných názvů, aby otázce všichni porozuměli a každý jedinec si některé pojmy nevyložili podle svého. Jednoznačnost otázky představuje to, aby respondent věděl, přesně na co se ho ptáme. Správná otázka dává dotazovanému možnost použít vlastní slova, bez toho aby mu byla vnucována nějaká odpověď. Formulace dotazu musí dát respondentovi možnost použít vlastní slova, odpověď mu nesmí být vnucována. Pro postup správného řazení otázek neexistují pravidla. V rámci udržení důvěry, by měl tazající zpovídánému poskytnout danou informaci o účelu otázky respektive celého výzkumu (Hendl, 2005).

Pro získání dat jsem použila otázky volné jež dotazovanému nenabízejí žádnou variantu odpovědi (viz. příloha 4). Pro splnění funkce v dotazování, jsem použila otázky výzkumné (meritorní), prostřednictvím nich jsem získala potřebné informace (Hendl, 2005).

4.2.3 Postup při získávání dat

Nejprve byly zapůjčeny 2 kamery Canon HF10 od vedoucího práce a poté umístěny do tělocvičny UP Hynaisova ulice, kde se odehrávaly tréninky zkoumaných objektů. Teprve po skončení činnosti se záznamy zpracovávaly. Nejčastěji jsem zjišťovala četnost výskytu daného jevu, poměr mezi nimi a na základě výsledků jsem dospěla k diagnóze.

Děti byly pozorovány v pěti utkáních 3 na 3 a 5 na 5. Doba každého utkání činila 8 minut. Sbíráání dat trvalo 2 dny, kdy jsem se účastnila jejich tréninkových jednotek v tělocvičně na Fakultě tělesné kultury, ulice Hynaisova 9, Olomouc.

Pro pořízení videozáznamu utkání bylo zajištěno hřiště pro utkání minibasketbalu se standardními rozměry 28x15 m. U utkání 3 na 3 se hrálo na polovině basketbalového hřiště, rozměry činily 14x15 m. Záznamy byly pořízeny dvěma videokamerami značky Canon HF10, jsem umístila na balkony nad hrací plochu, z nichž každá snímala danou polovinu hřiště.

Významnou součástí podílející se na výkonu družstva a jeho celkovém výsledku jsou individuální dovednosti jednotlivých hráčů, které jsme postihli zejména pomocí vybraných číselných charakteristik (Dobry, 1988).

Mezi hlavní sledované a měřené prvky bakalářské práce patří:

- přihrávání,
- střelba z místa a z pohybu (dvojtakt),
- doskakování,
- uvolnění hráče s míčem z místa i z pohybu,
- uvolnění hráče bez míče,
- ztráty míče.

Všechny tyto technické prvky byly změřeny, srovnány a následně určeny výsledné hodnoty individuálních dovedností hráče v utkání hráčů 3 na 3 a 5 na 5.

4.3 STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ DAT

Pro zpracování dat jsme využili program microsoft excel, kde jsem v rámci deskriptivní statistiky použila aritmetický průměr a rozdíl sledovaných dat v absolutních a relativních hodnotách statického souboru.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 MODIFIKOVANÁ PRAVIDLA SPORTOVNÍCH HER PRO DĚTI DO 13 LET

Kromě modifikace pravidel v basketbale se setkáváme v současnosti i s úpravou jiných sportovních her (viz. tabulka 1). Z výsledku výzkumu vychází, že děti očekávají od sportu zábavu, potěšení, hledají nové kamarády, chtějí něco dokázat, být v něčem dobří. Hlavním motivačním faktorem u dětí ve sportovních hrách je možnost vstřelit na branku či koš a současně s tím dosáhnout bodu (Bělka & Hůlka, 2009).

Díky modifikaci sportovní hry dětem snadno přizpůsobíme její princip, pravidla a to vše za předpokladu respektování jejich věku. Změnou podmínek hry má pozitivní přínos pro jejich další rozvoj. Zejména v mladším školním věku nemáme totiž testová kritéria, podle kterých bychom mohli určit, kdo se stane potencionálním špičkovým hráčem a kdo bude jen „podavač míčů“. Je tedy podstatné dávat příležitost všem a nesespecializovat své svěřence příliš brzy pouze na určený herní post, ale vytvářet z nich univerzální hráče (Bělka & Hůlka, 2009).

Změna velikosti hřiště, počtu hráčů, branek, míče, výška sítě nebo koše představuje pro „minisportovce“ přirozenou herní situaci obdobnou jako ve sportovních hrách dospělých. Jak už bylo zmíněno u výhod streetbalu, tak mezi hlavní přednosti těchto her je obdobně vyšší frekvence kontaktů hráčů s míčem. Menší herní prostor dovoluje hráčům větší spoluúčast na výkonu týmu, na řešení herních kombinací. Kromě toho také předpokládáme, že v konečném důsledku může vést k rychlejšímu osvojování individuálních herních činností (Bělka & Hůlka, 2009).

Tento způsob organizace pohybových činností respektuje věkové zvláštnosti dětí, jejich potřeby, zájmy, přání. Za další neklade nárok na vítězství a úspěch v minižakovských a žakovských kategoriích, a dané kritérium není ani považováno za hlavní prioritu trenérské práce. Přílišné urychlování rozvoje výkonnosti dětí a vysoké zdůrazňování výsledků vede k hrubým výchovným chybám, které mohou být v pozdějším období velmi obtížně napravitelné. Důsledky takového jednání

nejčastěji vedou ke ztrátě zájmu o sportovní hru, ale i veškerých pohybových aktivit, což se může přenést až do dospělosti (Velenský & Karger, 1999).

Tabulka 1. Přehled modifikovaných pravidel sportovních her

Sportovní hra	Počet hráčů	Hrací doba	Hřiště	Další zjednodušení	Věk nebo rok školní docházky
Minifotbal	7 + 1	2 x 25 min	75 x 50 64 x 55	branka 5 x 2 m, menší míč	do 11 let
Miniházená	4 + 1	2 x 10 min 2 x 8 min	20 x 16 18 x 14	menší branka, gumový míč, menší brankoviště	do 10 let
Minihokej	4 + 1	4 x 15 min	hraje se v jednotlivých pásmech	odlehčený kotouč, střídání označených hráčů po 90 s	2. a 3. ročník ZŠ
Minivolejbal	3 až 4	do 15 - 25 bodů	12 x 7 6 x 6	nižší síť (190 - 210 cm), menší míč	do 10 let
Miniragby	8 až 10	2 x 15 min	70 x 40 30 x 20	menší, lehčí míč	do 12 let
Minibasketbal	5	4 x 8 min 4 x 6 min	28 x 15 20 x 11 22 x 12 24 x 13 26 x 14	nižší koše (2,6 m), menší míč, povinné hráčů	do 12 let

5.2 ODLIŠNOSTI PRAVIDEL MINIBASKETBALU 5 NA 5, 3 NA 3

Minibasketbal 3 na 3 svým charakterem koresponduje a vychází ze streetballu. V dnešní době nemá prozatím v ČR velké zastoupení a prakticky můžeme říci, že oficiální forma utkání pod záštitou ČBF neexistuje. V rámci pochopení hry předkládám přílohu 2, která slouží k vymezení pravidel publikovaných na webových stránkách ČBF.

Veškerá organizace turnajů probíhá na oblastní úrovni pod záštitou příslušných basketbalových klubů, jenž veškerou činnost spojenou s realizací soutěží minibasketbalu 3 na 3 vytváří na základě vlastní iniciativy.

Pro věkovou kategorii minibasketbalu 3 na 3 – U13, U11, U9 byly provedeny změny v souladu s oficiálními pravidly FIBA pro minibasketbal. Tyto úpravy jsou uvedeny v příloze č. 5.

Hlavní rozdíly u minibasketbalu 3 na 3 oproti minibasketbalu 5 na 5 jsou:

- výška koše – u kategorie U13 činí 3,05 m, zatímco pro kategorie U11 a U9 je stanovena výška koše 2,60 m,
- hrací plocha – hráči hrají pouze na polovinu basketbalového hřiště o rozměrech 15 m na šířku a 11 m na délku,
- velikost míče – pro kategorie U13 a U11 se používá míč o velikosti č. 5, kategorie U9 míč velikost 3,
- družstva – mohou hrát i koedukované týmy,
- délka utkání – se hraje na 10 minut hrubého času s počtem 10 bodů. Při využití oddechového času, se hrubá hrací doba o jeho délku prodlužuje (CBF, 2014).

5.3 ANALÝZA ODLIŠNOSTÍ PRAVIDEL MINIBASKETBALU 5 NA 5 V ZAHRANIČÍ S ČR

Ve světě a zejména v některých vybraných evropských státech, využívají modifikaci hry minibasketbalu 3 na 3 jako oficiální formu soutěží. Typickým příkladem jsou státy Španělsko, Srbsko, Itálie, Francie a Litva. Jednotlivé země používají svá individuálně upravená pravidla, takže se mohou v některých bodech v rámci českých pravidel minibasketbalu 3 na 3 lišit (viz. tabulka 2).

Po zaslání dotazníku sedmi vybraných evropských zemí (Španělsko, Švédsko, Litva, Itálie a Slovinsko), jsem získala data pouze od pěti. Nicméně i tato data stačila pro rozbor a srovnání pravidel u nás a v zahraničí. Při bližší analýze se potvrdily výrazné rozdíly:

- věkové kategorie hráčů – v některých zemí (Slovinsko) se hraje pouze do kategorie U10, nicméně v jiných státech až do kategorie U12 až U13,
- počet hráčů - byla zjištěna diferenciací 3/3, 4/4 a 5/5 (Slovinsko) hráčů při utkání, ale hra s menším počtem hráčů v celé „basketbalové“ Evropě převažuje,

- velikost míče – hraje se s velikostí 3 nebo 5 individuálně dle každé kategorie,
- hrací doba – je též ryze individuální, vždy se hraje na 4 periody ovšem s rozdílným časem,
- výška koše – u všech států činí výška koše 260 cm, nicméně se liší věková kategorie dětí při užití výšky koše 260 cm nad zemí,
- pravidlo 24 sekund – ČR představuje ojedinělý případ pro používání tohoto pravidla,
- systém soutěží – je řízen na regionální úrovni kromě ČR, kde je navíc i celorepubliková soutěž.

Tabulka 2. Rozdíly pravidel minibasketbalu v České republice a v zahraničí

Minibasketbal	Čeká republika	Španělsko	Slovinsko	Litva	Švédsko	Itálie
Věkové kategorie	do U13	do U12	do U10	do U13	U11, U12	do U12
Počet hráčů	5 na 5	3 na 3	5 na 5	3 na 3	4 na 4	3 na 3
Hrací plocha	celé hřiště	polovina	28x15	polovina	polovina	polovina
Snížená velikost koše	260 cm	do U11	260 cm	Ano	260 cm	260 cm
Velikost míče	U13 - 5	U10 - 3; U11, 12 - 5	U10 - 5	U13 - 5	U13 - 5	U12 - 5
Hrací doba v minutách	4 x 8	dle regionu (4 x 10; 6 x 7)	4 x 8	10 nebo dosažení 15 ti bodu	6 x 5	dle regionu
System soutěží	regionální + celorepubliková státní soutěž	regiony	regiony	regiony	regiony	regiony
Rozhodčí	kvalifikovaní	nekvalifikovaní	kvalifikovaní	kvalifikovaní	kvalifikovaní	kvalifikovaní
24s	24/14	ne, ale "passivity"	ne	ne	ne	ne

Při srovnání České republiky a evropských států jsme zjistili, že se jedná o jediný stát společně se Slovinskem, kde se hraje minibasketbal s počtem hráčů 5 na 5, nikoliv 3 na 3 což je typické zejména pro Španělsko, Litvu a Itálii nebo 4 na 4 charakteristické pro Švédsko. Důsledek zvýšeného počtu hráčů v hracím poli snižuje reálnou možnost každého hráče spoluúčastnit se na řešení herní situace a omezuje kontakt jedince s míčem.

Daný fakt potvrzují i studie, které při bližším zkoumání výsledků prokázaly, že nižší počet hráčů umožňuje vyšší zapojení hráčů do útočné fáze hry (Piñar, et al., 2009), což nás vede k domněnce, že míč je jakýsi „monopol“ jednoho nebo maximálně dvou hráčů na delší dobu. Jedná se o typický jev, jelikož děti v tomto věku dočasně číší egocentrismem a potřebují uspokojit své potřeby v podobě držení míče, aniž by cítily povinnost jej sdílet s ostatními. Spoluhráčům se snižuje reálná šance na jakýkoliv kontakt s míčem s jejich rostoucím počtem na hřišti.

Velikost míče, které dané státy používají, jsou také rozdílné. Například ve Španělsku hráči do kategorie U10 hrají s velikostí míče 3, poté 5. Ve Slovinsku se setkáme s velikostí 5 do kategorie U10 a Švédsku do U12, Litva společně s ČR hraje s velikostí míče 5 až do kategorie U13. Z výsledků je ovšem vidět citelná snaha ulehčit mladým hráčům manipulaci s míčem kvůli jejich prozatím nedostatečné silové vybavenosti. Studie ukázaly, že změny ve velikosti míče a hmotnosti mohou zlepšit úspěšnost střelby a další manipulace s míčem (Arias, Argudo, & Alonso, 2012).

Statisticky významné rozdíly při výzkumu této problematiky se stal počet herní situace jeden hráč na jednoho. Výsledky dokazují, že při použití míče s hmotností 440 g (velikost 5), naznačuje značné zvýšení výskytu této činnosti ve srovnání s použitím míče o hmotnosti 540 g (velikost 6), (Arias, Argudo & Alonso, 2012). Důvody pro přizpůsobení velikosti míče jsou zejména proto, že si děti užívají hru podle svých možností, rozvíjí se lépe basketbalové dovednosti dítěte a jsou technicky zdatnější (Arias, Argudo, & Alonso, 2012). Velikost hrací plochy má též rozhodující vliv na výkon jedinců. Česká republika společně se Slovinskem využívá rozměry hřiště pro basketbal

dospělých, což koresponduje s nutností hrát s počtem 10 ti hráčů, nicméně ostatní státy hrají na polovinu hrací plochy.

Hlavní výhodou užití poloviny plochy hřiště spatřujeme v lepší využitelnosti prostoru tělocvičny. Děti musí víckrát měnit rychlost, intenzitu jejich úsilí a snahy je u herních činností střední, používá se pouze osobní obrana, která vytváří více šancí při řešení situací 1 na 1. Celkový charakter hry se stává efektivnější a plynulejší (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Snížená výška koše u všech států v rámci výzkumu činí 260 cm. Rozdíl je pouze v určení dané výšky do určité věkové kategorie. Ve Španělsku hrají do kategorie U11, na Slovinsku do U10, v Litvě a ČR do U13 a ve Švédsku hrají do kategorie U12.

Nutno podotknout, že správné určení výšky basketbalového koše do jisté míry ovlivňuje úspěch dětí při učení. Pro ověření této teorie došlo k otestování skupiny 8-9 letých žáků základní školy, které neměly s basketbalem žádnou zkušenost. Děti dostaly za úkol si zvolit jeden ze tří různě velkých míčů. Největší míč odpovídal parametrům klasickému míči v rámci pravidel. Při střelbě na koš, si děti mohly vybrat jakýkoliv způsob střelby. Vzdálenost místa střelby činila více jak 3 metry od koše. Děti měly možnost výběru dvou různých výšek košů, a to 2,4 m a 3,05 m. Dívky si ve většině případů volily nejmenší míč a výšku zavěšeného koše v 2,4 m. Chlapcům nezáleželo na velikosti míče, neměli problém s jeho volbou. V rámci střelby byli chlapci úspěšnější ve výšce koše 2,4 m. Výsledky chlapců byly lepší než u dívek. Všeobecná úspěšnost obou testovaných skupin byla však nízká. V procentuálním vyjádření nezdařilých pokusů dívky neproměnily 89 % u zavěšeného koše ve výšce koše 3,05 m, v případě chlapců se jednalo o 70 %. Při umístění koše ve výšce 2,4 m byla u dívek statistika o něco lepší, neproměnily 69 % a chlapci 45 % pokusů. Z daného výzkumu vyplývá, že pro všechny žáky prvního stupně základní školy je nutno používat koše ve výšce 2,4 m a kromě toho by dívky měly hrát s menší velikostí míče (Dobry, 1995).

Dobry, Velenský & Tomajko (2011) uvádí, že při testování žáků 6. ročníku v utkání 5 na 5 bylo

dosaženo méně než 10% úspěšnosti střelby z pole na koše v normální nesnížené výšce. U testování výběrového družstva středoškoláků dosáhli většinou 25% úspěšnosti střelby. Střelba jako taková, si zejména klade nároky na tisíce mechanických opakování s náležitou svalovou silou, kterou jedinci získávají až po pubertě. Poté se až začíná vytvářet potřebná dovednost.

Český minibasketbal v neposlední řadě představuje jedinou zemi, která předpisuje oficiální řízení a organizaci soutěží na celorepublikové úrovni společně s užitím pravidla 24 sekund ve srovnání s uvedenými státy. Tyto prvky velkým podílem ovlivňují charakter hry a cíle v rámci celkového pojetí minibasketbalu jako takového. Konkrétněji pravidlo 24 sekund narušuje klidný a plynulý průběh hry, jelikož u hráčů budí nutnost co nejrychleji jednat a skórovat.

Vrcholová úroveň soutěží minibasketbalu zdůrazňuje zejména požadavek hráčů na výkon, nikoliv na sledování jejich herního chování a zlepšení při hře. Jednoznačně můžeme říci, že česká koncepce minibasketbalu se orientuje na výsledkové cíle, jenž preferují individuální nebo kolektivní výsledky, např. vstřelit více bodů než předchozí sezónu nebo vyhrát ligu, soustředí tedy výhradně na výkon jednotlivce či týmu. Opakem jsou výkonnostní cíle, které preferují zlepšit herní projev hráče nezávisle na výsledcích (Hůlka & Válek, 2013).

Naproti tomu vidíme odlišný způsob pojetí minibasketbalu např. v Litvě, Francii nebo Španělsku. Zmiňované evropské země nechávají děti jednoduše hrát, jelikož sportovní trénink dětí a mládeže není cílem, ale hlavním prostředkem k dovršení relativně vysoké úrovně výkonové dokonalosti v seniorském věku. V soutěžích nejsou rozhodujícím faktorem výsledky. Charakter utkání je klidný, v souladu se začátečnickou až mírně pokročilou úrovní dětí. Vůči pravidlům je nastaveno vyšší kritérium tolerance, nepoužívá se zónová obrana. Takto vedené utkání ale i tréninkové jednotky jsou považovány za jeden z prvků dlouhodobého vývoje mladých hráčů (Velenský & Kaprálek, 2010).

Oproti tomu spatřujeme již mnou zmiňovaný přístup vyžadující výkon a výsledek prakticky okamžitě od počátku ontogeneze herního výkonu v kategorii minižáků, jež vedou k rigoróznímu řízení utkání (Velenský & Kaprálek, 2010).

Jak už bylo řečeno, Česká republika se řadí mezi státy, které striktně dbá na legitimitu platných pravidel. Utkání poté klade vysoké nároky na herní dovednosti dětí, což může být v kontrastu s jejich přirozeným vývojem. Charakter těchto dětských soutěží spíše připomíná basketbal dospělých. Proto se mezi trenéry objevuje značná nespokojenost s tímto přístupem včetně úprav pravidel. Za takových podmínek se naskytá u trenérů spousta otázek, „jak bych měl děti učit střílet z dálky, když je to prodlouženo o půl metru“, „jak je mám vést k obraně, když není jasně definováno, co patří mezi foul a co ne“ apod. Celkově můžeme zkonstatovat, že se jedná o nepřirozené urychlování vývoje herního výkonu. Pokud bychom totiž doslovně interpretovali současné pojetí pravidel, zjistíme, že jsou do soutěže dětí, nejsou vůbec vhodná. Naštěstí můžeme s pravidly účelně manipulovat, upravovat a přizpůsobovat individuálním fyzickým a mentálním zvláštnostem dětí. Zejména u nejmladších věkových kategorií je to nutné (Velenský & Kaprálek, 2012).

Haefner (2008) je toho názoru, že by děti neměly hrát ve hře 5 na 5 před dosažením 10 nebo 11 let na soutěžní úrovni, jelikož nejsou dostatečně zralé, což je v rozporu s filosofií českého minibasketbalu.

Pampanini (2006) se nestaví proti výuce základům basketbalu. Uvádí, že základní basketbalové principy jsou „klíčem, které otevírají všechny dveře“ pro hru. Tvrdí, že basketbal je způsob komunikace tedy jakési médium, které umožní začlenění a růst dětí a mládeže. Nicméně velký problém nastává, pokud se trenéři omezují na zasedání pouze praxe s opakovanými basketbalovými drily. Pokud k takovému přístupu dojde ze strany trenéra, může to přinést jistá rizika.

1. Přílišná organizovanost sportovní hry může způsobit ztrátu zájmu o činnost a neuspokojovat je.
2. Brání dětem pochopit pravý smysl hry.

Děti potřebují být aktivní a hrát. Jak uvádí Pampanini (2006), hra představuje tak trochu systém "pokus a omyl". Každý hráč prochází při utkání tím, že by se měl naučit rozhodovat na základě široké škály problému, které hra nabízí a adekvátně na ně reagovat, hledat možnosti a odpovědi. Povinností trenérů je vytvořit pomocí hry přiměřené příležitosti k učení pro rozvoj svých svěřenců, nicméně to neznamená ignorování základů.

V rámci pravidel se objevuje další problém, a sice různá míra schopnosti dětí je dodržovat a respektovat. Můžeme si již zmiňovaného faktu všimnout při utkání. Důvodem jsou některé příznaky v jejich herním výkonu např. plácání do míče oběma rukama, srážení míče jednou rukou při jeho chytání pohybu nebo popoběhnutí s míčem při pokusu o zastavení pohybu. Proto u minižáků dochází k neustálému přerušování herního děje a tato utkání většinou trvají déle, než u jiných kategorií (Velenský & Kaprálek, 2012).

5.3.1 Analýza herního výkonu

Z výsledků získaných dat jsme zjistili, že absolutní hodnoty u utkání 5 na 5 vyšly obdobně jako v utkání 3 na 3 s poměrně zanedbatelnými rozdíly (viz. tabulka 3). Hráči v utkání 5 na 5 dosáhli ve třech zápasech celkového počtu 147 přihrávek, zatímco v utkání 3 na 3 počtu 150 přihrávek. Počet střelby v pohybu byly podobné. Konkrétněji se jednalo o 78 pokusů u 5 na 5 a v utkání 3 na 3 o 80 pokusů vystřelit z dvojtaktu.

Změnu ve vyšší naměřené hodnotě při utkání 5 na 5 spatřujeme u střelby z místa. Celková dosažená suma činila 45 pokusů. Důvodem může být vysoká koncentrace hráčů na útočné polovině hřiště. Z tohoto hlediska se hůře využívá velikosti prostoru a dochází k nižšímu počtu průniků do míst v blízkosti koše. Hráči jsou poté nuceni střílet z místa. Další faktor, který měl vliv na vyšší počet střelby z místa, bylo doskočení míče, po kterém hráči ve většině případů stříleli na koš. Počet činil 60 doskoků, kdežto u utkání 3 na 3 bylo 58 doskoků. Po konečném srovnání počtu herních situací, jsme došli k závěru, že střelba z pohybu je méně častá než střelba z místa v utkání 5 na 5.

U minibasketbalu 5 na 5 jsme zaznamenali nejmarkantnější rozdíl v herní situaci krytí hráče s míčem. Celková hodnota byla 121 a v utkání 3 na 3 pouze 87.

Celkový počet ztrát s míčem přivedl překvapivé výsledky, jelikož byl paradoxně nižší při utkání 5 na 5 než 3 na 3. Obecně totiž platí, že množství ztrát míče by mělo být nižší ve hře s menším počtem hráčů, protože se snižuje počet nesprávných rozhodnutí hráče při manipulaci s míčem (viz. obrázek 1). Nutno dodat, že výsledky absolutních hodnot byly méně očekávané. Pro další výzkum je třeba zvýšit sumu pozorovaných utkání.

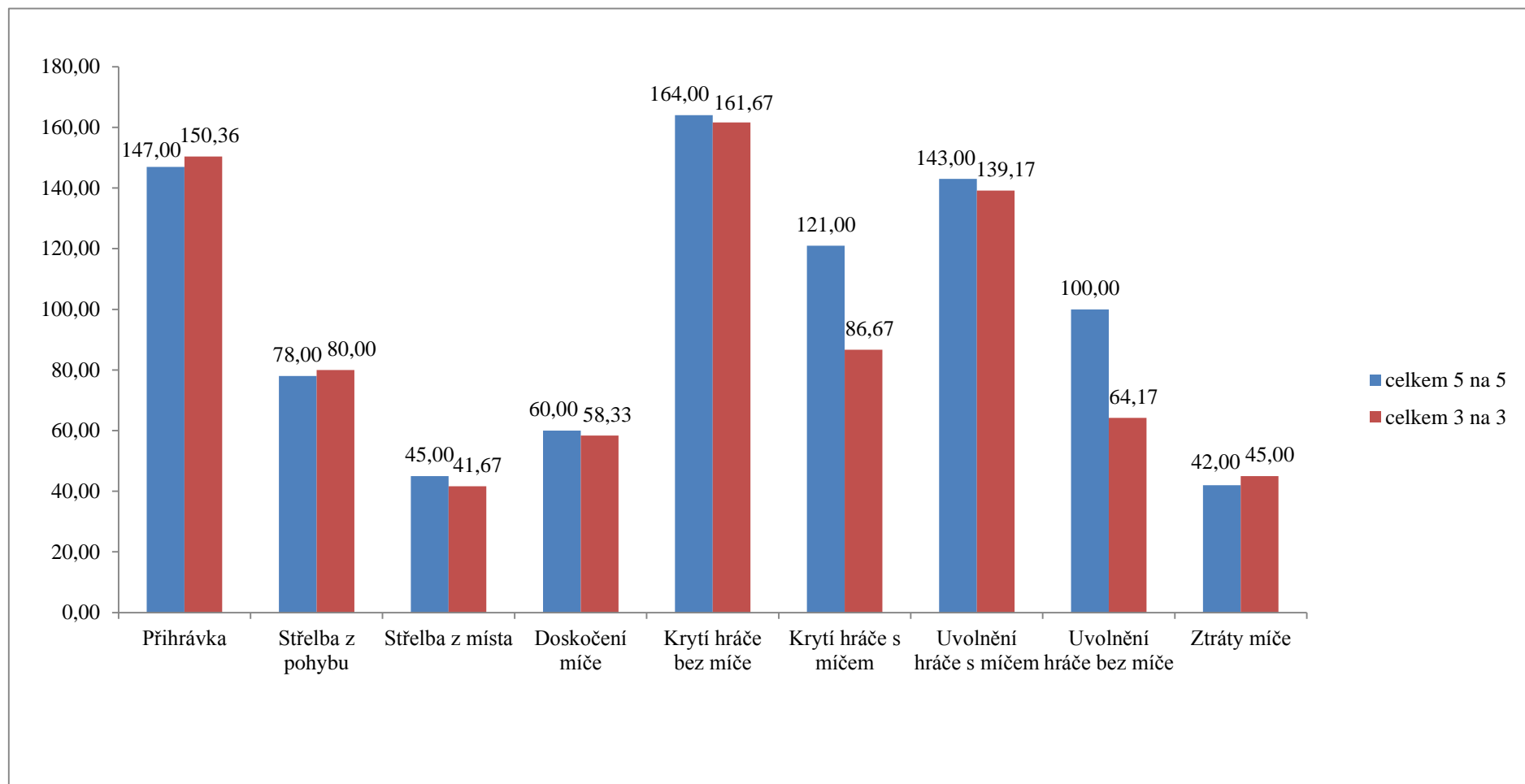
Při porovnání relativních hodnot bylo zjištěno, že se zvýšil průměr provedených činností na jednoho hráče (viz. obrázek 2).

Obdobně jako u absolutních hodnot, tak minibasketbalu 3 na 3 byl zaznamenán největší rozdíl ve vyšším počtu útočných akcí jeden na jednoho (uvolnění hráče s míčem) průměrně na hráče. Podle Haefnera (2008) realizace minibasketbalu 3 na 3 má svůj význam. Zlepšuje dlouhodobý rozvoj hráčů.

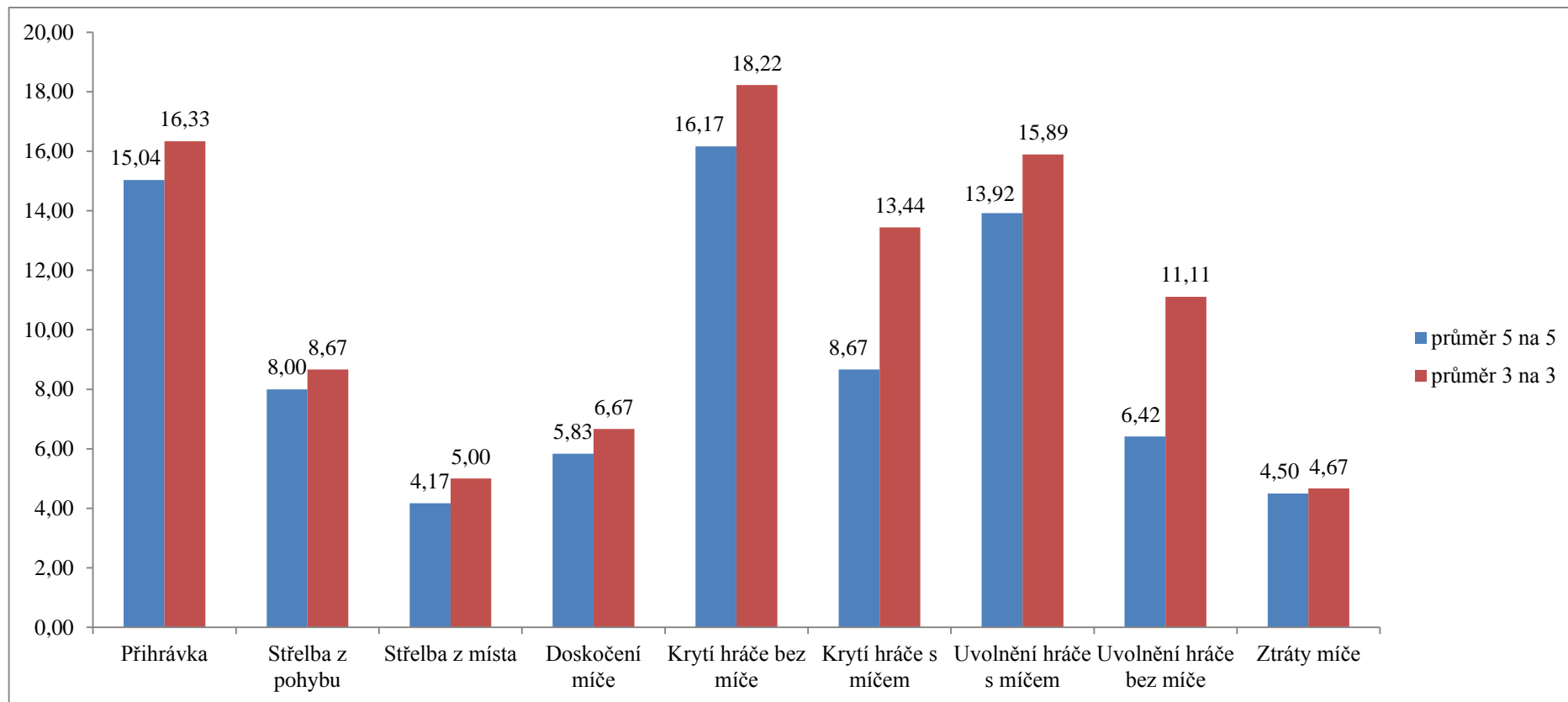
Výzkum ve hře 3 na 3 ukázal, že nese jisté výhody v dovednostním učení a vede k celkovému zlepšení výsledků. S ohledem na výsledky bylo ověřeno, jakým způsobem děti participují při hře. Vyskytl se vyšší počet herní situace jeden na jednoho. Výzkumem byl potvrzeno aktivnější, přímé zapojení hráčů s postupným získáváním herních zkušeností za zjednodušených podmínek (Anonymous, 2002).

Tabulka 3. Rozbor herního výkonu v utkáních minibasketbalu 5 na 5 a 3 na 3

	Přihrávka	Střelba z pohybu	Střelba z místa	Doskočení míče	Krytí hráče bez míče	Krytí hráče s míčem	Uvolnění hráče s míčem	Uvolnění hráče bez míče	Ztráty míče
Celkem 5 na 5	147,00	78,00	45,00	60,00	164,00	121,00	143,00	100,00	42,00
Celkem 3 na 3	150,36	80,00	41,67	58,33	161,67	86,67	139,17	64,17	45,00
Průměr na jednoho hráče 5 na 5	15,04	8,00	4,17	5,83	16,17	8,67	13,92	6,42	4,50
Průměr na jednoho hráče 3 na 3	16,33	8,67	5,00	6,67	18,22	13,44	15,89	11,11	4,67

Obrázek 1. Celkový počet měřených prvků v utkáních minibasketbalu 5 na 5 a 3 na 3

Obrázek 2. Průměr měřených prvků na hráče v utkáních minibasketbalu 5 na 5 a 3 na 3

6 ZÁVĚRY

Výzkumem bylo zjištěno, že se kromě modifikace pravidel v basketbale setkáváme i s úpravou jiných sportovních her (např. házená, florbal, fotbal atd.) pro děti a mládež. Podstatou uzpůsobených her je, že přináší dětem radost a uspokojení. Představuje přirozený herní prostor, který koresponduje s hrami dospělých. Díky změnou podmínek sportovní hry dětem, dochází k respektování jejich individuálních věkových zvláštností a současně napomáhají k jejich pozitivnímu rozvoji.

V rámci rozboru pravidel minibasketbalu u nás a v zahraničí, jsme dospěli k závěru, že ČR má až na pár výjimek (např. stejná výška koše, velikost míče) odlišný způsob pojetí základních principů minibasketbalu než v ostatních zemích Evropy. Mezi zásadní odlišnosti patří počet hráčů na hřišti, používání pravidla 24 sekund a završení soutěží celostátními turnaji. ČR je tak jedna z mála zemí užívá tuto ustálenou (tradiční) koncepci. Charakter celkového pojetí našeho minibasketbalu směřuje spíše k výsledkovým cílům. V konečném znění se spíše preferuje striktnost pravidel a výsledek hráče respektive týmu, dbá se na vítězství. Oproti tomu jsme zjistili, že v již zmiňovaných státech je minibasketbal koncipován jinak. Jejich přístup je liberálnější a nechává děti hrát, bez zbytečného omezování jejich přirozenosti v herním projevu. ČR používá svůj osobitý způsob hry, nicméně jiné země jsou v tomto ohledu progresivnější a už přišly na to, jak hrát jinak respektive lépe. Stojí tedy za přemýšlení, zda-li směřujeme správně a neměli bychom více času investovat do reorganizace našeho systému a přinést změny, které zajistí větší prospěšnost do budoucna. Analýza herního výkonu hráčů U13 ukázal, že hra 3 na 3 má své opodstatnění. Při zpracování absolutních hodnot naměřených dat, jsme zjistili, že nevykazují až tak markantní rozdíly ve sledovaných prvcích herních činností hráčů v jednotlivých utkáních. Při bližším zkoumání relativních hodnot v přepočtu na jednoho hráče, byly rozdíly výraznější. Participace hráčů na týmovém herním výkonu byla vyšší v utkání 3 na 3 u všech měřených prvků. Hráči se daleko více zapojují do herního děje, daleko

častěji musí řešit vzniklé herní situace. Navíc díky nižšímu počtu hráčů na hřišti a tedy menšímu počtu podnětů se ulehčují rozhodovací procesy hráčů a tím je usnadněn vstup hráčů do utkání basketbalu.

Z toho vyplývá, že čím je vyšší počet hráčů, tím méně se dostává příležitosti k zisku míče a následně jeho manipulaci. Naskytá se tedy nutnost zredukovat a zjednodušit podmínky hry s cílem nabídnout aktivní a přímou účast s míčem a tím tak vést k zlepšení herních dovedností. Na základě výsledků utkání 3 na 3 a 5/5 jsem dospěla k závěru, že hráči se při hře mnohem častěji dostali do kontaktu s míčem a měli větší možnost participovat na herním dění.

7 SOUHRN

Basketbal patří mezi nejoblíbenější sporty na světě (Velenský, 1998). Jedná se o kolektivní sportovní hru brankového typu, která vznikla v roce 1891 v USA (Hůlka & Válek 2013). Nejvyšším institucionálním orgánem je FIBA - Mezinárodní basketbalová federace (Dobry & Velenský, 1980).

Předkládaná práce zachycuje teoretické poznatky z rozboru jednotlivých modifikací basketbalu, konkrétně se zaměřuje na streetball a minibasketbal s počtem hráčů 3 na 3 a 5 na 5.

Streetball vznikl na počátku 20. století v USA. Tato pouliční hra dává prostor a jedinečnou šanci vyrovnanějšímu podílu všech hráčů na hře a zvyšuje počet možností kontaktů jednotlivce s míčem (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

Pro potřeby aktivní účasti dětí v basketbalu byla uzpůsobena pravidla ve formě hry minibasketbal 3 na 3 a 5 na 5. Minibasketbal s počtem 5 na 5 představuje oficiální formu realizace basketbalu na celostátní úrovni soutěží v České republice.

V současnosti je minibasketbal 3 na 3 považován za novou formou basketbalu pro děti do 13 let, jejímž předchůdcem se stal samotný streetball. Jejich aplikace v oblastních soutěžích je prozatím dobrovolná, jelikož samotní trenéři, nemají ke změnám důvěru. Snahou této práce, bylo shromáždit informace, které by České asociaci minibasketbalu napomohly přesvědčit trenéry o potřebnosti změny současných pravidel minibasketbalu směrem k optimálnímu růstu herního výkonu dětí.

Výsledky potvrdily, že téměř ve všech basketbalových státech Evropy, využívají modifikaci hry minibasketbalu s nižším počtem hráčů - 3 na 3 jako oficiální formu soutěží.

Souhrnné zpracování bakalářské práce odpovídá stanoveným cílům. V předložené práci jsem se také zaměřila na analýzu individuálního herního výkonu a míru uplatnění jednotlivých hráčů

v utkání minibasketbalu s rozdílným počtem hráčů 5 na 5 a 3 na 3.

V rámci výzkumné části bakalářské práce byla vybrána jako testovaná skupina 10 ti hráčů SK UP BCM Olomouc ve věku 12 – 13 let, která hraje krajský přebor. Pro zpracování dat byly použity metody pozorování a přímého rozhovoru.

S ohledem na výsledky bylo ověřeno, jakým způsobem děti participují při hře. V utkání 3 na 3 se vyskytl vyšší počet herní situace jeden na jednoho. Výzkumem byl potvrzeno aktivnější, přímé zapojení hráčů za zjednodušených podmínek.

Stojí tedy k zamyšlení, zda-li současné pojetí minibasketbalu v ČR směřuje správně a nemělo by se tedy více času investovat do reorganizace našeho systému a přinést inovaci, která zajistí větší prospěšnost do budoucna.

8 SUMMARY

Basketball is one of the most popular sports in the world (Velenský, 1998). It is a team sport game that was created in 1891 in the USA (Hůlka & Válek 2013). The highest governing authority is FIBA – the International Basketball Federation (Dobry & Velenský, 1980).

This thesis determines the theoretical findings based on the analysis of the individual modifications of basketball, in particular streetball and minibasketball with the number of players three-on-three and five-on-five.

Streetball was created at the beginning of the twentieth century in the USA. This street game gives space and opportunity to more levelled participation of all players in the game and increases the amount of possible contacts between a player and a ball (Dobry, Velenský, & Tomajko, 2011).

To accommodate active participation of the children in basketball, the rules were adapted in the form of minibasketball game three-on-three and five-on-five. Minibasketball five-on-five represents the official form of basketball realized on the national level of competitions in the Czech Republic.

At the present time, the three-on-three minibasketball game is considered as a new form of basketball for children until 13 years of age, whose predecessor was streetball itself. Application of these games in the area of the competitions is voluntary at the moment, seeing that the sports coaches themselves are not comfortable to alternations.

The pursuit of this thesis was to collect enough information to help the Czech association of minibasketball to convince the sport coaches about the necessity of changing the present minibasketball regulations in order to achieve the optimal increase of the children 's game efforts.

The results confirmed that most of the basketball countries in Europe make use of the modification of basketball with the lower amount of the players – three-on-three, as the official form of the competitions.

The overall elaboration of the bachelor thesis corresponds to the setting of the objective. In the submitted thesis I focused on the analysis of the individual game efforts and the extent of employing the individual players in minibasketball matches with different number of players– three-on-three and five-on-five.

In terms of the practical part of the thesis, a group of 10 players SK UP BCM Olomouc, aged 12-13 years was selected to be researched. To process the data, the methods of observation and direct interview were applied. With regard to the results, the manner of the way the children participate in the game was validated. In the matches three-on-three, the number of one-to-one setups was higher. The research confirmed more active as well as more direct involvement of the players in simplified conditions.

It is worth considering, whether the present concept of minibasketball in the Czech Republic is directed in the right way and whether there should not be more effort invested in reorganization of our system and proposing an innovation, more beneficial in the future.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Anonymous. Mini-basketball coaching manual - a game for boys and girls 8-12 years. Retrieved 12. 11. 2014 from the World Wide Web: http://www.activeschoolflag.ie/files/Mini_Basketball_Coaching_Manual.pdf.
- Anonymous. (2002). Implementation of fiba mini rules. Retrieved 12. 11. 2014 from the World Wide Web: http://ovbabo.ca/downloads/sharfiles/OBA_OABO%20Implemenation%20of%20Mini%20Rules-Jan%202014.pdf.
- Arias, J. L., Argudo, M. F., & Alonso, J. I. (2012). Effect of the ball mass on the one-on-one game situation in 9–11 year old boys' basketball. *European Journal of Sport Science*. 12(3), 225–230. Retrieved 25. 11. 2014 from the World Wide Web: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=9879c8b7-5619-489b-afc2-89663281ea3d%40sessionmgr115&vid=4&hid=108>.
- Bartoňová, M. (2004). *Kapitoly ze specifických poruch učení I*. Brno: Masarykova univerzita.
- Bělka, J., & Hůlka, K. (2009). *Házená může bavit a zaujmout i děti mladšího školního věku*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 75(3), 24-27.
- Bukač, L., Dovalil, J. (1990). *Lední hokej*: Praha: Olympia.
- Czech basketball federation. (2014). Česká pravidla minibasketbalu 3x3. Retrieved 25. 11. 2014 from the World Wide Web: <http://3x3.cbf.cz/files/75MGM.pdf>.
- Čáp, J., Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- Čeněk, P. (2014). Pravidla pro minibasketbal platná pro sezónu 2014/2015. Retrieved 12. 11. 2014 from the World Wide Web: <http://www.minibasketbal.cz/pravidla-minibasketbalu.html2014>.
- Dobrá, L., & Velenský, M. (1980). *Košiková (Teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

- Dobrý, L., (1988). *Didaktika sportovních her*: Praha: SPN.
- Dobrý, L., Semiginovský, B., (1988). *Sportovní hry výkon a trénink*: Praha: Olympia.
- Dobrý, L. (1995). *Jak velikost basketbalového míče a výška koše ovlivňuje úspěch dětí při učení*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 61(4), 42.
- Dobrý, L., Velenský, M., Tomajko, D. (2011). *Basketbal dětí 3 na 3 na jeden koš*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 77(3), 43-48.
- Haefner, J. (2008). *Could 3 on 3 basketball be the best for youth players?* Retrieved 18th November 2014 from the World Wide Web: <http://www.breakthroughbasketball.com/blog/index.php/could-3-on-3-basketball-be-the-best-for-youth-players/>.
- Havlíčková, L., Bartůňková, S., Brandejský, P., Hájková, M., Heller, J., Matolín, S., et al. (1993). *Fyziologie tělesné zátěže II. Speciální část - 1. díl*. Praha: Karolinum.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hůlka, K. (2011): *Empirické údaje o výkonu basketbalisty v utkání jako základ plánování tréninkového procesu*. Olomouc. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci Fakulta tělesné kultury.
- Hůlka, K., Válek, Š. (2013). *Management náborů a sportovní příprava dětí v minibasketbale*. Olomouc: Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.
- Kubička, L. (1963). *Psychologie školního dítěte a jeho výchova v rodině*. Praha: SZN.
- Kuric, J. (1986). *Ontogenetická psychologie*. Praha: SPN.
- Nguyen, P. (2013). *Historie streetballu*. Retrieved 8th November 2014 from the World Wide Web: <http://czechstreetball.cz/page/historie-streetballu>.
- Nykodým, J. (2006). *Teorie a didaktika sportovních her*. Brno: MU Brno - Kraví hora.

- Pampanini, C. (2006). Let's play minibasketball - Teaching or Coaching? *X's*, 13(3), 4–5. Retrieved 18. 11. 2014 from the World Wide Web: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d6ec9146-9093-4c2d-aeae-5f895c4bbcaf%40sessionmgr4001&vid=3&hid=4102>.
- Piñar, I. M., Cárdenas, D., Alarcón, F., Escobar, R., & Torre, E. (2009). La participación del jugador de minibasket en situaciones reducidas de juego en competición. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 9, 33. Retrieved 25. 11. 2014 from World Wide Web: http://digitum.um.es/jspui/bitstream/10201/35195/1/06_La%20participaci%C3%B3n%20del%20jugador.pdf.
- Piñar, I. M., Cárdenas D., Torre E., Alarcón F., & Escobar, R. (2009). Participation of minibasketball players during small-sided competitions. *Revista de Psicología del Deporte*, 18, 445–449. Retrieved 18. 11. 2014 from World Wide Web: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/results?sid=cc316f2f-6b2d-41ff-a713-b4e3e211a9bd%40sessionmgr4004&vid=0&hid=4103&bquery=minibasketball&bdata=JnR5cGU9MCZzaXRlPWVkey1saXZl>.
- Pokorná, E. (1995). *Pojďme si zahrát pouliční basketbal, anebo snad raději streetball*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 61(4), 33-34.
- Šimíčková-Čížková, J. a kol. (2003). *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Toro O. E., Piñar, I. M., Tarodo, S. J., Palao, M. J., & Gómez, A. M. (2012). Opinión de expertos y entrenadores sobre el reglamento de la competición infantil en baloncesto. *Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 8(28), 142–150. Retrieved 25. 11. 2014 from World Wide Web: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=2e6bf2fb-5f8b-414c-8de8-34803f3590ef%40sessionmgr111&vid=33&hid=103>.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

- Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum
- Velenský, E. (1987). *Basketbal*. Praha: Olympia.
- Velenský, E. (1987). *Basketbal: Nové poznatky a zkušenosti z trenérské práce s družstvy všech výkonnostních úrovní*. Praha: Olympia.
- Velenský M., (1998). *Basketbal: základní program aplikace útočných a obranných činností*. Praha: Svoboda.
- Velenský, M. (1999). *Streetball: sportovní hra tříčlenných družstev na jeden koš*. Praha: Olympia.
- Velenský, M., Kaprálek, T. (2010). *Co přinášejí změny v pravidlech FIBA a co od nich můžeme očekávat*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 67(6), 5-12.
- Velenský, M., Kaprálek, T. (2011). *Význam pravidel basketbalu a jeho modifikace*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 77(4), 11-19.
- Velenský, M., Kaprálek, T. (2012). *Děti a basketbal? Nechme je hrát!* In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 78(3), 29-35.
- Velenský, M., Karger, J. (1999). *Basketbal: Herní trénink, kondiční trénink, technika, taktika*. Praha: Grada Publishing.
- Zelinková, O. (2001). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál.
- Žák, M. (1998). *Hrajeme streetball*. In *Tělesná výchova a sport mládeže*, 64(2), 18-19.

10 SEZNAM PŘÍLOH

1. Pravidla streetballu
2. 3 Česká pravidla pro minibasketbal platná pro sezónu 2014/2015
3. Informovaný souhlas zákonných zástupců
4. Rozhovor
5. Česká pravidla minibasketbalu 3 na 3
6. Formulář pro záznam z pozorování utkání

Příloha 1.

1. Streetball se hraje na tvrdé, rovné ploše, která nemá žádný pevně určený rozměr. Měla by být však nejméně 6 x 6 m velká.
2. Družstvo tvoří tři hráči a jeden náhradník.
3. Utkání končí získáním 15 bodů (u dívek 16 bodů), nebo po uplynutí 15 ti minut s nejvyšším skórem.
4. Jestliže je utkání nerozhodné, provádějí se trestné hody.
5. Před zahájením utkání se rozhodne losováním, komu připadne míč jako prvnímu.
6. Utkání zahajuje obránce podáním míče jednomu z útočníků za čáru tříbodového hodu. Stejným způsobem se zahajuje hra po úspěšném koši.
7. Každé družstvo si může při běžícím čase vybrat oddechové časy (2x1 min nebo 1x2 min).
8. Každý úspěšný hod do koše znamená 1 bod, ze vzdálenosti větší než 6,25 m 2 body.
9. Získá-li po nespěšném střeleckém pokusu míč bránící družstvo, musí ho před započítím útoku dostat driblinkem, nebo přihrávkou, minimálně tři kroky od koše, V případě porušení tohoto pravidla je koš neplatný a bránící družstvo vhadzuje míč ze zázemí za postranní čarou.
10. V případě sporů rozhoduje pozorovatel utkání.
11. Po každém dosaženém koši se míč dostává pod kontrolu družstva, které bylo v obraně.
12. Po každé chybě či přestupku vhadzuje druhé družstvo, které bylo v obraně.
13. Místo obvyklého rozskoku získává míč v sporných případech družstvo bránící.
14. Před docílením koše musí být míč v držení nejméně dvou útočících hráčů (v poli), jinak je koš neplatný a družstvo, které útočilo, zahajuje nový útok.
15. Všechny fauly hlásí faulovaný hráč. Očekává se odpovědný a vstřícný přístup. Je-li hráč během hodu faulován a koše bylo dosaženo, bod/y se počítá a míč dostává druhé družstvo. Je-

li hráč během hodu faulován a koše nebylo dosaženo, provádí se 1 trestný hod (1 bod). Nesportovní (úmyslné) fauly (dle rozhodnutí pozorovatele utkání) se trestají 1 trestným hodem s následným předáním míče faulovanému družstvu. Při dvou úmyslných (nesportovních) faulech během jednoho utkání musí hráč na zbývající dobu opustit hřiště. Vzájemné opakování hrubostí družstev se trestá jejich vyloučením.

16. Časová omezení (3, 5, 30 s) platí jako v basketbalu. Pokud jsou porušena, znamená to ztrátu míče pro útočící družstvo. Ve sporných případech rozhoduje pozorovatel utkání.
17. Náhradník může být střídán libovolně často, musí však střídát „letmo“
18. Při neshodách smí diskutovat za své družstvo pouze kapitán. Pokud po neshodě hra opět pokračuje, považuje se za objasněnou.
19. Pozorovatel utkání má při neshodách mezi družstvy „poslední slovo“.
20. Každé neuposlechnutí pozorovatele utkání vede ke ztrátě míče a soupeř vhadzuje ze zázemí za postranní čárou.

V případě, že chcete uspořádat turnaj, doporučuji doplnit výše uvedená pravidla takto:

- a) Utkání začínají vždy na začátku celé hodiny a půlhodiny.
  - b) Na hřišti mohou vstoupit pouze družstva, uvedená v hracím plánu.
  - c) Kapitán každého družstva je povinen sledovat případné změny herního systému.
  - d) Družstva, která nehrají, dodají pozorovatele utkání (Žák, 1998).
21. Pokud hrají v družstvu dívky, pokus o úspěšnou střelbu je ohodnocen dvěma body (mimo trestné hody).
  22. Spravedlivý průběh hry je pod dozorem rozhodčího. Jeho nařízení jsou platná a nutná vykonat, jinak může vést neuposlechnutí hráče k vyloučení.

23. V případě nepřítomnosti rozhodčího platí „princip útočícího družstva“, tzn. že faulované družstvo hodnotí jednání soupeře. Pokud se družstvo dopustí faulu, ztrácí míč nebo soupeř hází trestný hod.
24. Pokud hrajeme na „ulici“, není hřiště většinou ohraničeno značkami nebo čárami. Proto se musí rozhodčí nebo sami hráči rozhodnout, kdy se hraje mimo herní plochu. V současnosti s revitalizací městských sídlišť můžeme najít hřiště, které je ohraničené čárami.
25. Měření času se váže na první rozehrávku. Při zranění se čas nezastavuje. Hra je na delší dobu přerušena.
26. Tak jako v pravidlech basketbalu se nesmí s míčem bez driblinku udělat více než dva kroky. To platí i pro dvojitý driblink (Pokorná, 1995).
- Zde doplňuji některé dodatky novějších pravidel dle Dobrého, Velenského a Tomajka (2011):
27. Po získání míče se může stanovit pravidlo, že se všichni hráči útočícího družstva musí dostat alespoň jednou do kontaktu s míčem. Anebo si hráči před výstřelem na koš 4 x přihráli.
28. Po koši, doskočení nebo jakémkoliv jiném zisku míče (mimo faul) po soupeřově ztrátě získává bránící družstvo míč. Při přechodu za tříbodovou čáru nesmí soupeř bránit.
29. Při doskoku míče útočícího družstva po střelbě svého hráče, hra pokračuje dál.
30. Hráč, který se dopustil osobní chyby je povinen ji hlásit.
31. Utkání končí tehdy, když dané družstvo dosáhne 20 bodů. Ovšem počet není striktně daný, může se před začátkem hry změnit. To samé platí i pro zvolení délky hrací doby.

Příloha 2.

- Věkové vymezení

1.1. Do kategorie staršího minižactva patří hráči a hráčky, narození 1. 1. 2002 a mladší

1.2. Do kategorie mladšího minižactva patří hráči a hráčky, narození 1. 1. 2003 a mladší

1.3. Do kategorie nejmladšího minižactva patří hráči a hráčky, narození 1. 1. 2004 a mladší

- Výška košů

V kategorii staršího minižactva je výška obroučky nad zemí 305 cm.

V kategoriích mladšího a nejmladšího minižactva je výška obroučky nad zemí 260 cm.

2.1. Pro závěsné konstrukce u kategorie mladšího a nejmladšího minižactva se připouštějí desky rozměru 90 x 120 cm.

- Velikost míčů

Ve všech kategoriích minibasketbalu je určena velikost míče č.5. Obvod míče nesmí být menší než 68 a větší než 73 cm a váha nesmí být menší než 450 a větší než 500 g.

- Hrací doba

Ve všech kategoriích minibasketbalu je hrací doba 4 x 8 minut čistého času.

- Střídání

5.1. Ve všech kategoriích minižactva může každý hráč nastoupit pouze ve dvou čtvrtinách utkání.

V každé čtvrtině označí zapisovatel zřetelně nastoupení do hry u každého hráče v zápise o utkání.

Trenér družstva A dává tuto informaci zapisovateli vždy jako první.

5.2. V případě, že družstvo má k dispozici již jen deset hráčů ke hře a dojde k povinnému střídání nebo ke zranění v první, druhé nebo třetí čtvrtině utkání, je povoleno trenérovi družstva buď střídát podle čl. 5.1. nebo dohrát tuto čtvrtinu s nižším počtem hráčů.

- Osobní obrana

6.1. Ve všech kategoriích minižactva jsou družstva povinna uplatňovat osobní obranu po celou dobu utkání. V případě pochybnosti o dodržování tohoto ustanovení předloží namítající strana důkazy komisi mládeže, která posoudí dodržování tohoto metodického předpisu a případně vyvodí vůči klubu (trenérovi) závěry. Z porušení tohoto ustanovení nemohou být vyvozeny hrací důsledky.

6.2. Pravidlo obranných 3 vteřin

- platí, pokud je míč v přední části hřiště družstva majícího míč pod kontrolou.
- Obránce nesmí stát ve vymezeném území pod svým košem sám déle než tři vteřiny, pokud nemá na dosah délky jedné paže svého útočníka nebo pokud míč není ve vymezeném území.
- Porušení tohoto pravidla je přestupkem, který se bude trestat střelbou jednoho trestného hodu a následným vyhazováním ze zámezí.
- Střelce trestného hodu určí trenér družstva a musí to být hráč, který byl v době přestupku na hřišti.

V zápise se trestný hod nezaznamenává obloučkem, ale ostrou svorkou na rozdíl od normální evidence trestných hodů.

- Zákaz používání clon

V kategorii nejmladších a mladších mini je zakázáno clonění. Porušení tohoto pravidla se bude posuzovat jako útočný faul a stejně bude i trestáno.

- Další ustanovení

7.1. Počet členů družstva

Každé družstvo může být složeno nejvýše z 15 hráčů. Všichni tito hráči mohou nastoupit k utkání v souladu s pravidlem 5.1.

7.2. Koš ze vzdálenosti větší než 6,75 m

Koš, dosažený ze vzdálenosti větší než 6,75 m má u nejmladších a mladších mini hodnotu 2 bodů.

V kategorii starších mini se střelba z tříbodové vzdálenosti hodnotí třemi body.

(a) Při osobní chybě proti hráči střílejícímu ze vzdálenosti za čarou 6,75 m jsou soupeři přiznány jen dva trestné hody (nejmladší a mladší mini), tři trestné hody (starší mini).

7.3. Prodloužení

(a) V případě nerozhodného výsledku na konci čtvrté čtvrtiny utkání se zápas prodlužuje tolikrát o 5 minut, než padne rozhodnutí.

(b) Pro sestavu v prodloužení neplatí omezení čl. 5.1.

7.4. Čára trestného hodu

V kategorii nejmladšího a mladšího minižactva je vzdálenost čáry trestného hodu od desky 380 cm.

7.5. Zápis o utkání

V utkáních minibasketbalu se používá “Zápis o utkání v minibasketbalu“, (Čeněk, 2014).

Příloha 3.

Vážená paní, vážený pane, jmenuji se Michela Čapková a jsem studentkou 3. ročníku prezenčního studia tělesné výchovy a geografie na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.

Obracím se na Vás s žádostí o poskytnutí souhlasu s vytvořením pořízení videozáznamu Vašeho syna jako figuranta, pro potřebu mé bakalářské práce. Cílem bakalářské práce je analýza individuálního herního výkonu hráčů v utkání minibasketbalu 3 proti 3 a 5 proti 5 věkové kategorie U13. Dokumentace bude pořízena v průběhu měsíce května 2014 v tělocvičně na Hynaisově 9 v Olomouci. Pokud souhlasíte, připojte svůj podpis, kterým vyslovujete souhlas s níže uvedeným prohlášením.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí mého syna na pořízení videozáznamu pro účely bakalářské práce autorky, která mi předem předala veškeré informace. Měl/a jsem možnost dotázat se autorky na potřebné informace a vše si řádně zvážit.

Tento informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou stejnopisech, každý s platností originálu, z nichž jeden obdrží zákonný zástupce a druhý autorka práce.

Jméno a příjmení autorky práce:.....

Podpis: .....

V..... dne: .....

Jméno a příjmení syna:.....

Datum narození: .....

Jméno a příjmení zákonného zástupce: .....

Podpis: .....

V..... dne: .....

Příloha 4

1. Up to which age category is minibasketball played in your country?
2. How many players are in a game?
3. On which part of the court is the streetball played?
4. Is the height of the hoops lowerd in which categories?
5. What is the ball size in which categories?
6. What is the time of the game and number of periods?
7. On which competetive level is minibasketball played at? (On which regional level?)
8. Does the referee need a license?
9. Does the rule of 24 seconds apply during the game?

Příloha 5.

Pro věkovou kategorii minibasketbalu 3 na 3 – U13, U11, U9 byly provedeny úpravy v souladu s oficiálními pravidly FIBA pro minibasketbal. Tyto změny jsou v textu vyznačeny **tučně**.

- Pravidlo 1. – Hřiště a míč

1.1 Hraje se na hřišti pro basketbal 3 na 3 s jedním (1) košem. ***Výška koše je pro kategorii U13 je stanovena na 3,05 m. Pro kategorie U11, U9 je výška koše 2,60 m.***

1.2 Hraje se na hřišti pro basketbal 3 na 3. Hřiště je 15 m široké a 11 m dlouhé. Na ploše musí být vymezené území, čára trestného hodu (5,80 m), dvoubodová čára (6,75 m) a půlkruh proti prorážení pod košem. Ke hře mohou být použita polovina tradičního basketbalového hřiště.

1.3 Pro ženy i muže a všechny věkové kategorie se používá míč velikosti 6“. **Pro kategorii U13, U11 se používá míč velikosti 5“ (obvod 660 až 730 mm, hmotnost 450 až 500 g), pro kategorii U9 míč velikosti 3“ (obvod 550 až 580 mm, hmotnost 310 až 350 g).**

Poznámka: Na regionální úrovni lze hrát basketbal 3 na 3 kdekoliv. Vyznačení hřiště pak musí být přizpůsobeno místním podmínkám.

- Pravidlo 2. – Družstva

2.1 Každé družstvo se skládá ze čtyř (4) hráčů. Tři (3) hráči na hřišti a jeden (1) náhradník.

Povolena jsou i smíšená družstva dívek a chlapců.

- Pravidlo 3. – Rozhodčí

Rozhodčími utkání jsou jeden (1) nebo dva (2) rozhodčí na hřišti a dva (2) rozhodčí u stolku, zapisovatel a časoměřič. **Utkání 3 na 3 může řídit pozorovatel, při uplatnění těchto zásad:**

- **Odpovědnosti a práva pozorovatele:**

1. Zahajuje utkání, měří čas hry a ukončuje utkání.
2. Zapisuje (škrta) průběžně body, osobní chyby a oddechové časy, u obou družstev.
3. Rozhoduje při neshodě kapitánů družstev o dosažených bodech, přestupcích a osobních chybách hráčů.
4. Ukončuje zápis a předává zápis o utkání hlavnímu rozhodčímu turnaje.

- Odpovědnosti a práva kapitána družstva:

1. Zastupuje družstvo na hřišti při komunikaci s kapitánem soupeře a pozorovatelem.
2. Odpovídá za respektování rozhodnutí pozorovatele všemi hráči svého družstva.
3. Při protestu kapitán zvedne ruku a osloví kapitána soupeře, pokud se nedohodnou, osloví pozorovatele.

Odpovědnosti a práva hráčů družstva:

Basketbalem vychováváme hráče k samostatnosti a odpovědnosti za svoje jednání a etice hry.

Proto hráči:

1. Přiznávají svoje přestupky (auty, přešlapy, kroky, dvojitý driblink) a chyby (fauly).
2. Respektují pokyny kapitána družstva a rozhodnutí pozorovatele.

Odpovědnosti a práva vedoucího družstva:

1. Zastupuje družstvo ve všech záležitostech v turnaji.
2. Přítomnost vedoucího družstva je žádoucí u družstev s hráči do 15 let.

Zápis o utkání:

1. Při utkání, které řídí pozorovatel, se použije formulář Zápis pro pozorovatele.

- Pravidlo 4. – Začátek utkání

4.1 Obě družstva se před zahájením utkání rozcvičují společně.

4.2 Losování mincí určí, které družstvo má výhodu výběru první držení míče. Družstvo si může vybrat první držení míče na začátku utkání, nebo první držení míče na začátku případného prodloužení.

4.3 Utkání musí začít se třemi (3) hráči na hřišti.

Poznámka: Články těchto pravidel 4.3 a 6.4 platí pro oficiální soutěže 3x3 FIBA:

Olympijské hry, Mistrovství světa 3x3 (včetně U18), Mistrovství kontinentální zón 3x3 (včetně U 18), Světovou tour 3x3 a All stars 3x3.

V České republice platí pro nejvyšší mistrovskou soutěž ČBF 3x3 – Tour a regionální mistrovské soutěže ČBF 3x3.

- Pravidlo 5. – Body

5.1 Koš dosažený z pole uvnitř oblouku (6,75 m), se počítá za jeden (1) bod.

5.2 Koš dosažený z pole vně oblouku (6,75 m), se počítá za dva (2) body. **Střelba za obloukem je povolena za pouze v kategorii U13.**

5.3 Koš dosažený z úspěšného trestného hodů, se počítá za jeden (1) bod.

- Pravidlo 6. – Hrací doba / Vítěz utkání

6.1 Základní hrací doba je následující:

Jedno (1) hrací období deset (10) minut. Hodiny hry budou zastaveny, když je míč mrtvý a během provádění trestných hodů. Hodiny hry budou spuštěny po dokončení výměny míče (jakmile je ukončena výměna míče za obloukem a útočící družstvo má míč v držení).

6.2 Nicméně první družstvo, které dosáhne 21 bodů, nebo více, vyhrává utkání, pokud se to stane ještě před koncem základní hrací doby. Toto pravidlo platí jen pro základní hrací dobu (neplatí pro případné prodloužení).

6.3 Pokud není utkání rozhodnuto na konci základní hrací doby, hraje se prodloužení. Přestávka před prodloužením je jedna (1) minuta. Družstvo, které první dosáhne v prodloužení dvou (2) bodů, vyhrává utkání.

6.4 Družstvo prohrává utkání zrušením, když není připraveno ke hře ve stanoveném čase zahájení utkání, nemá připravené tři (3) hráče na hřišti. V tomto případě je výsledek utkání zapsán jako W – 0 nebo 0 – W (W znamená vítěz utkání).

6.5 Družstvo, které prohrálo zrušením utkání, bude diskvalifikováno ze soutěže.

Poznámka: Pokud nejsou k dispozici hodiny hry na měření čistého času, stanoví hrubou hrací dobu pořadatel. FIBA doporučuje stanovit časový limit a limit bodů v souladu s dobou trvání utkání (10 minut/10 bodů, 15 minut/15 bodů, 21 minut/21 bodů). **Minibasketbal 3x3 se hraje na 10 minut hrubého času a limit 10 bodů. Při čerpání oddechového času, se hrubá hrací doba o jeho délku prodlužuje.**

- Pravidlo 7. – Chyby / Trestné hody

7.1 Družstvo je v situaci trestu za chyby, dopustí-li se sedmé (7) chyby. Jakmile družstvo dosáhne desáté (10) chyby družstva, bude každá chyba družstva trestána jako technická chyba. Hráč není vyloučen z utkání za jeho chyby, ale při jeho dvou nesportovních chybách v jednom utkání je diskvalifikován dle článku 15.

7.2 Za chybu na hráče při hodu na koš z pole uvnitř oblouku (6,75 m), bude házejícímu hráči přiznán jeden (1) trestný hod. Za chybu na hráče při hodu na koš z pole vně oblouku (6,75 m), budou házejícímu hráči přiznány dva (2) trestné hody. **Dva trestné hody za chybu při střelbě za obloukem platí pouze pro kategorii U13.**

7.3 Za chybu na hráče při úspěšném hodu na koš, bude házejícímu hráči přiznán jeden (1) další trestný hod.

7.4 Za chyby v situaci trestu družstva, technické chyby, nesportovní chyby musí být uděleny vždy dva trestné hody.

7.5 Družstvo mající míč v držení při nesportovní chybě, nebo technické chybě, bude pokračovat výměnou míče za obloukem.

- Pravidlo 8. – Jak se hraje s míčem

8.1 Po každém koši ze hry nebo po posledním úspěšném trestném hodu (bývalý článek 7.5):

- Hráč družstva, které obdrželo koš, bude po koši pokračovat plynule driblinkem nebo přihrávkou z místa pod košem (ne ze zámezí za koncovou čarou) za oblouk (6,75 m).

- V této situaci není bránící družstvo oprávněno hrát míčem v půlkruhu proti prorážení pod košem.

8.2 Po každé neúspěšné střelbě z pole nebo po posledním neúspěšném trestném hodu (bývalý článek 7.5):

- Pokud doskočí míč útočící družstvo, může se znovu pokusit o dosažení koše, bez návratu za oblouk (6,75 m).

- Pokud doskočí nebo získá míč bránící družstvo, musí vrátit míč driblinkem nebo přihrávkou za oblouk (6,75 m).

8.3 Držení míče družstva, začíná po každém mrtvém míči, výměnou míče za vrcholem oblouku (6,75), (mezi bránícím a útočícím družstvem).

8.4 Hráč je považován za hráče za obloukem, když žádná jeho noha není uvnitř oblouku, ani se nedotýká čáry oblouku. Nesmí vykročit za oblouk jen jednou nohou.

8.5 V případě situace rozskoku, je míč přiznán bránícímu družstvu.

8.6 V minibasketbalu 3x3 si musí hráči družstva před střelbou na koš alespoň jednou nahrát („nabít si“), kdekoliv na hřišti. To znamená, že míč musí opustit obě ruce přihrávajícího hráče.

- Pravidlo 9. – Zdržování

9.1 V případě situace rozskoku, je míč přiznán bránícímu družstvu.

9.2 Pokud se měří čas hodinami pro střelbu, musí družstvo vystřelit do dvanácti (12) vteřin. Hodiny pro střelbu budou spuštěny, jakmile je míč v držení hráče útočícího družstva (po výměně míče s obráncem nebo po úspěšné střelbě na koš).

Poznámka: Pokud není hřiště vybaveno hodinami pro střelbu (měření 12 vteřin) a družstvo se nesnaží aktivně vystřelit na koš, varuje jej rozhodčí počítáním posledních pěti (5) vteřin.

- Pravidlo 10. – Střídání

10.1 Střídání je povoleno kterémukoliv družstvu, když je míč mrtvý, ale před získání kontroly míče.

Náhradník může vstoupit do hřiště poté, co střídající hráč vystoupí hřiště a dotkne se náhradníka.

Střídání může být provedeno pouze za koncovou čarou, naproti koše a střídání nevyžaduje žádnou akci rozhodčích na hřišti ani pomocných rozhodčích u stolku.

- Pravidlo 11. – Oddechové časy

11.1 Každé družstvo má nárok na jeden (1) oddechový čas v délce třiceti (30) vteřin. Hráč může zažádat o oddechový čas, když je míč mrtvý.

- Pravidlo 12. – Postup při protestu

12.1 V případě, kdy se družstvo domnívá, že jeho zájmy byly nepříznivě ovlivněny rozhodnutím rozhodčího, nebo jakoukoliv událostí v průběhu hry, musí postupovat následujícím způsobem:

12.2.1 Kapitán družstva ihned po ukončení utkání podepíše zápis o utkání, před podpisem rozhodčího.

12.2.2 **Vedoucí družstva** do 30 minut předloží písemné zdůvodnění s vratnou kaucí 200 USD (150,- €, 5000,- Kč). Jestli-že bude protest uznán, kauce bude vrácena.

12.2.3 Videozáznamy mohou být pro rozhodnutí použity pouze v případě, když se jedná o rozhodnutí, zda míč byl vystřelen před koncem hrací doby, nebo zda dosažený koš se počítá za jeden nebo dva body.

- Pravidlo 13. – Pořadí družstev

13.1 Jak ve skupinách, tak také v celkovém pořadí soutěže (tabulkách) platí následující pravidla stanovení pořadí družstev. Jestliže družstva mají stejné výsledky po prvním kroku, následuje rozhodování ve druhém, případně třetím kroku:

13.1.1 Více vítězných utkání (nebo lepší poměr v případě nestejného počtu utkání).

13.1.2 Výsledek vzájemného utkání (platí pouze ve skupinách v úvahu se bere pouze poměr výhry prohry).

13.1.3 Vyšší počet nastřílených bodů (bez ohledu na výhru nebo prohru).

13.2 Pokud není rozhodnuto ani po třech krocích, rozhodne o pořadí družstev vyšší nasazení družstva dosoutěže. **V minibasketbalu rozhodne los.**

- Pravidlo 14. – Nasazování družstev do soutěže

14.1 Družstva jsou nasazována do soutěže s ohledem na body hráčů v rankingu (součet bodů tří (3) nejlepších hráčů před soutěží). V případě, že bude součet bodů stejný, stanoví se nasazení do soutěže náhodně. **V minibasketbalu nasazuje družstva do skupin pořadatel s ohledem na výkonnost družstev.**

- Pravidlo 15. – Diskvalifikace

15.1 Hráč, který se dopustí v utkání dvou nesportovních chyb, bude rozhodčími diskvalifikován z utkání a pořadatelem ze soutěže. Nezávisle na tom bude diskvalifikován pořadatelem hráč (i),

pro akty násilí, verbální či fyzické agrese, manipulování s výsledky, porušení antidopingových pravidel FIBA (Kniha 1, kapitola II. - Vnitřní předpisy FIBA).

15.2 Pořadatel může diskvalifikovat družstvo ze soutěže, s ohledem na chování ostatních členů družstva (i v případě jejich nečinnosti) k výše uvedenému chování.

15.3 FIBA i pořadatel soutěže může ukládat další disciplinární tresty podle rozpisu soutěže a podmínek 3x3planet.com.

15.4 Vnitřní předpisy ČBF nemohou změnit ustanovení tohoto Pravidla 15 (CBF, 2014).

Příloha 5

	Přihrávka	Střelba z pohybu	Střelba z místa	Doskočení míče	Krytí hráče bez míče	Krytí hráče s míčem	Ztráta míče
Prob. 1							
Prob. 2							
Prob. 3							
Prob. 4							
Prob. 5							
Prob. 6							
Prob. 7							
Prob. 8							
Prob. 9							
Prob. 10							

